

YÖN
HAFTALIK GAZETE

HİDROJEN BOMBASI

ÖLÜMÜ BEKLEYEN
TÜSTAMA KÖY!

27 MAYIS ÖNCESİ POLİS METODU

HORTLUYOR

McCarthy'ciliğe özenen gayretkeş Polis Müdürü

Siyasal Bilgiler Fakültesinde Başbakan Demirel, öğretim üyeleri ile, özgürlük, hukuk devleti ve rejim konusunda dört saatli ağan bir konuşma yaptı. Profesörler, uzun uzun özgürlük görüşlerini anlattılar, Demirel dinledi. Toplantı sonunda Armaoğlu gazetecilere, «Tartışılan Anayasa ve Hürriyet meseleleridir. Temel noktalarda tam bir görüş birliği vardır» diyordu. Sayın profesörlerden herhalde hiç biri, sabahleyin Ankara Polis Müdürü Muzaffer Çağlar'ın tahkikatın gizliliğine de almadan, engizisyon mahkemesine çıkmış bir başsavcı edasıyla ve hiç kimseyi tatmin etmeyen delillerle SBF. son sınıf öğrencisi Faruk Sindel'i, gizli beyanname dağıtmakla suçladığından haberdar değildir. Bu konuya profesörlerin hiç biri dokunmadı. Halbuki, Cumhuriyet Savcılığı, Sindel hakkında 22 Şubat'ta bu konuda takipsizlik kararı vermişti. Polis buna rağmen Sindel'in evinde teksir makinası ve beyanname müsveddeleri aramakta devam etmiş, fakat bu la bula Aydın Yalçın'ın Yarın dergisi ile atyarışı gazeteleri bulmuştu.

Profesörler, Demirel ile özgürlük ve Anayasa sohbeti yaparlarken Emniyet Müdürünün gayri ciddi suçlamaları karşısında, SBF. Talebe Cemiyeti yöneticileri bir basın toplantısıyla olayı protesto ettiler. Başkan Aslan Tufan haklı olarak sert konuştu: «Hükümetin sorumluları: çözümlenemedikleri bir takım olaylarda her firista, fakültemizi suçlamaktadırlar... Arkadaşımızın elinde takipsizlik kararı varken Emniyet Müdürünün devlet radyolarında açıklanan beyanı hukuk düzenini sarsıcı niteliktedir. Devletin emniyet teşkilatı düştüğü aczi, suçsuz arkadaşlarımızın adını öne sürerek örtbas etmek istemektedir.»

Başsavcılığa özenen 27 Mayıs'da Emniyet Müdürü Çağlar'ın ikinci kurbanı, Orta Doğu Teknik Üniversitesinden Kâmurân Bekir Harputluoğlu idi. Harputluoğlu, yeşil renkli «Ford Station» ile «Millî Kurtuluş Komitesi» beyannameleri dağıtmakla suçlanıyordu. Bahçelievler'deki dolmuş değnekçisi duymuş 11, üç şoför, iki arabanın himayesinde giden yeşil araba içinde beyanname dağıtan genci görmüşler. Şoförler bulunmuş ve resimlerden Harputluoğlu'nu hemen tanıyvermişler!...

Ama Harputluoğlu ispatlamış ki beyanname dağıtılan saatlerde, Fakülte'de önce matematik, sonra İngilizce dersine girmişti. Öğleyin bir arkadaşı ve nişanlısı ile yemek yemişti. Gece de okulda konserdedir. Harputluoğlu'nun arkadaşları, olayı doğrulamışlardır. Nitekim 5. Sulh Ceza Mahkemesi de, şoförler, beyanname dağıtan şahsı kesinlikle teşhis edemeyeceklerini belirtmişlerdir. Sulh Ceza Hâkimi de, delil yetersizliğinden Harputluoğlu'nu serbest bırakmıştır. Savcı karara üst mahkemede itiraz etmiştir.

Ama bütün bunlar Mc Carthy özentisi Emniyet Müdürünün, «Bunlar Dönüşümcü, Toplumcular grubundanmışlar, TIP'e kayıtlıymışlar.» demesine engel olmadı. Mc Carthy özentisi, hat

ta büyük bir fütursuzlukla, «kullanılan kâğıt ve daktilolar bazı sefaretlere ait olabilir. Bu iki öğrencinin mensup buldukları fikir kulüpleri malûm sosyalistlerdir» dedi! Fakat otomobilleri kullananlar, beyannameyi hazırlayanlar kimlerdi? Ortada bir şeye beke mevcut olmalıydı. Polis Müdürü, bunu bir türlü açıklamadı! Ne var ki, sanıklara bol bol «suçlu» diyen Çağlar'ın gayretkeşliği yukarılardan takdir görmektedir. Nitekim sorulan bir soru üzerine Emniyet Genel Müdürü Nakiboğlu, hukuka aykırı gayretkeşliği savundu: «Polis elindeki delilleri değerlendirdi. Bizim elimizdeki delillere göre adı geçen şahıslar suçludur... Biz delilleri konuştuk. Mahkeme serbest bıraktı. Siz bu soruyu Adliye'ye sorun, neye serbest bıraktı!» Anlaşılan Çağlar gibi Nakiboğlu'nu da yeniden Hukuk Fakültesi giriş imtihanına sokmak gerekliydi.

27 Mayıs'da Çağlar'ın üçüncü kurbanı, komünizm propagandası yapmayı bırakın, komünizm propagandası yapacak çağa erişmemiş 15 yaşında bir çocuktur. Namık Kemal Ortaokulu ikinci sınıf talebesi olan Gürbüz Şimşek, hâlen Kayaş Kapsül Fabrikasında İmalât Müdürlüğü yapan Emekli Kimyager Albay İbrahim Galip'in oğluydu. 15 yaşında öğrenciyi tarih hocası Nihal Özsan ihbar etmişti. Hoca bir ödev vermiş, Gürbüz Şimşek ise ödevde, «Atatürk kadar olmakla beraber Lenin de değerli devlet adamıdır» demişti. Çocuk bunu Örgüplü'nün Moskova seyahatinde söylediği, gazetelerimizde de çıkan sözlerden öğrenmişti... Şimşek'in arkadaşları da onun ileri geri, saçma-sapan konuştuğunu ve komünist lehine sözler söylediğini belirttiler. Ve 15 yaşındaki çocuk, komünizm propagandası yapmaktan tevkif olundu!

PADİSAHA HAKARETİ

Çağlar'ın son kurbanları alevî şairi Hıtaş'ın gecesi tertipleyicileri ve konuscuları oldu. Ruhi Su, Can Yücel ve Yaşar Kemal ile Aşık Nesimi, dinî siyasete âlet etmiş, halkı sınıflara

Başbakan Demirel, SBF öğretim üyeleriyle «Özgürlük ve Anayasa!..»

ayrıca konuşma ve komünizm propagandası yapmışlardı. Engizisyon Mahkemesi Savcısına göre, «Bu altı kişi zaten malûm isimlerdi...»

Çağlar bu iddialarını Çetin Altan hakkındaki benzer bir polis raporuna dayandırmaktaydı. Raporda Yaşar Kemal'in o gece yaptığı konuşma çok bozuk bir Türkçe ile şöyle yorumlanmaktadır: Okuduğu şiirde «Yemendeki askerî cahil, padişahları merhametsiz askerliğün on sene olmasının kızları erkeksiz bıraktığı, Anadolu isyanlarının padişaha, kanuna karşı isyan ettiği, Halkın o devrin hükümetine karşı koyduğu, harblı kılıklar doğurduğu, insanları sakat bıraktığı ölümlerin kefsiz kaldığı, 1876 yılında Türkmenlerin padişaha karşı isyan ettiği tebarüz ettirilmiştir! İşte eskî halk şiirlerinde böyle suçlar vardı. Yaşar Kemal konuşmasında da, «Halk şiirî madenin yarattığı bir şiir, eskî Yemen Harbinin emperyalist bir hareket, Türkmenlerin ve alevîlerin isyankâr kimseler oldukları belirterek, devletin idarecilerini ve yöneticilerini mukallit göstermek ve bütün bunları alevî şairlerinin şiirleriyle dile getirmek suretiyle alevî topluluğunu hükümet ve rejim aleyhine tahrîke çalışmıştır.» Can Yücel ise toplantıda, po

lis raporuna göre şöyle konuşmuştu: «Türkiye'de tekrar sunnî ve alevî dengesi kuruluyor. Sunnî ve alevî dengesini bozmaya kalkarsak Millî Birlik bozulacaktır. Bunu bozmaya kalkınlar kendileri bozulacaklardır. Diyanet İşleri Reisi, Türkiye'de alevîlik kalmamıştır, dediği zaman hata etmiştir... Türkiye'de halkı sadece sunnîlikten ibaret ve sunnîlikten öte bütün meseleleri içine alacak ükliğe layık bir millettir.» Polise göre, «Can Yücel de böylece, gerek Osmanlı İmparatorluğu ve gerekse Türkiye Cumhuriyetinin sunnî ve alevîlik dengesi üzerine kurulduğunu ileri sürerek alevîlerin başlı başına bir kuvvet olduğunu izaha çalışmış, alevîlerin Hükümet Diyanet İşleri Riyasetini, Rejim aleyhine kışkırtmağa alevîlerin isyankâr olduklarını (trihl vak'alarla anlatmaya çalışırken sözleri arasında solculuğa da temas etmeyi ihmal etmemiştir.»

Sazlarıyla sahneye gelen alevî saz şairlerinden Aşık Ali İzzet ise, «Güzelleme» başlıklı şiirinde:

«Ali İzzet aynası bu kız milletin
Herkes bakar görür kendi sıfatın
Kurtuluş Destanı Nâzım Hikmet'in
Okur gelir bir güzel gözleri sürmeli»

diyerek komünizm propagandası yapmıştır.

Aşık İhsani'ye gelince, onun üç madde halinde toplanmış suç şudur:

1 — Rüyanın başlığı ve 6 kıt'adan ibaret olan ve sazla söylediği şiirinde, halkı isyana tahrik ve teşvike çalışmıştır.

2 — Söylediği 5 kıt'alık türküde, mısralar arasına gizlenerek komünistlerin (eşitsizlik, ağalık, zenginlik, fakirlik, yabancılıklar, Anayasa konularındaki propagandalarını dile getirmeye çalışmıştır.)

3 — Eskî yazdığı bir şiir başlıklı 5 kıt'ahlık bir şiirinde bir taraftan halkı ihtilale teşvik ederken, diğer taraftan devlet büyüklerine hakaret etmektedir.

Ruhi Su'nun suçlarıysa şöyle sıralanmaktadır: «Ruhi Su, okuduğu (Almanya'da Çöçüleri) başlıklı bir şiirinde Eğitim politikasını ve yöneticileri tenkit

etmekte işçilerimizin ağızdan Almanya'ya gidip çöçüçülük yapmalarını tarihi şerefimizle bağdaşamayacağını belirtmekte, diğer şiirlerinde de Allah'ın inkâr ederek, dinî duygularla istibza etmektedir.»

«Aşık Nesimi de İzmir'de Mazlum Ahmet'in (Kızılbaş Türkü) adlı ve kızılbaşların savunmasını yapan bir şiir okumuştur.»

İleri sürülen suç delilleri ve polis yorumları bunlardı. Mc Carthy özentisi bunlara dayanarak, «bu zaten malûm altı ismin» dinî siyasete âlet etmek, halkı sınıflara ayırmak ve komünizm propagandası yaptıklarını söyleyebiliyordu.

Yaşar Kemal, Can Yücel ve Aşık Ali İzzet'in basın toplantısı yapararak çizmeden çok yukarı çıkan bu polis müdürünü cevaplandırdılar. Yaşar Kemal şunları söyledi: «Hakkımızda ileri sürülen iddialar, ne çağımız, ne de Türkiye'mizin vardığı aşamaya yakışır... Bunlar korkunç ve gülünç şeylerdir. Hükümet, sanatçıyı ve polisi günlük politikasına âlet ediyor... Ben Yemen olayında bir çok kimsenin öldüğünü, buna emperyalist emellerin sebep olduğunu söyledim. Bunu padişahlara hakaret kabul etmişler. Biz Yemen'de padişahların oluk oluk kaç akıttıklarını Atatürk'ün büyük nutkundan öğrendik. Emniyet Müdürü, evvelâ Nutku toplatsın, bu olayları anlatan lise kitaplarını toplatsın... Gecenin böyle yorumlanması, Türk kültürüne yapılmış bir tecavüzdür. Süleyman Demirel Hükümetini, Türk kültürüne yaptığı tecavülden dolayı kınıyoruz.»

14 yaşında bir çocuğun tevkif edilmesinden utanıyorum, tevkif edilmediğim için utanıyorum. Bu utanıcımın altında kalma mam için beni tevkif etsinler.»

Can Yücel de, alevîleri küçümseyerek onları inkâr eden Diyanet İşleri Başkanının tevkif edilmesini gerektiğini söyledi: «Laik bir devletin Diyanet İşleri Başkanı böyle konuşamaz... Kemalist Türkiye'de Osmanlı Hilâfetine çatmak ta ne zamandan beri suç oldu?»

HAPİSHANEDE

ROMAN YAZARIM

İstanbul'da da Orhan Kemal ve Mehmet Şahin «gizli kove Mehmet Vahni- «gizli komünist faaliyette bulunmaktan» tevkif edildi. Bunlar Kutlu'nun

ÖZANDEDE

Ozandede, ak çağlardan gelmiş
Sözünü dağ başında ahırın,
Nere kaçsa karanlığı bulursun.

Çoğu bitti, yürüyüver az daha,
Al akların kuyruğunu çö: daha.

Sen Küroğlu, Pir Sultan Abdal, Yunus,
Omuzların dumaandır başların sis,
Türkülerle yanar türkülerce yas,

Vur hızlı vur kırılmamış saz daha,
Kanasın koca sessizlik, boz daha.

Bilirler boş yaşamalar kusadır,
Işık geceyi öldürür, yasadır,
İsterler ki Ozandede susadır,

Uzan daha, büyü daha, yaz daha,
Alçakların yüreğini çiz daha.

Fazıl Hüsnü Dağlarca

GERÇEK SAYGISI

ANAYASA

Fethi Naci

Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz.

Devlet, kişinin temel hak ve hürriyetlerini, fert huzuru, sosyal adalet ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasi iktisadi ve sosyal bütün engelleri kaldırır; insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlar.

Kanun, bir hakkın ve hürriyetin özüne dokunamaz.

Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.

Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir; düşünce ve kanaatlarını söz, yazı, resim ile veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklayabilir ve yayabilir.

Herkes, bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir.

Mülkiyet hakkının kullanılmasında toplum yararına aykırı olamaz.

Devlet, topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçiye toprak sağlamak amaçlarıyla gereken tedbirleri alır.

Devlet ve kamu tüzel kişileri, kamu yararının gerektirdiği hallerde, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını kamulaştırmaya yetkilidir.

Kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüsler, kamu yararının gerektirdiği hallerde devletleştirilebilir.

Çalışma herkesin hakkı ve ödevidir.

Devlet, çalışanların insanca yaşaması ve çalışma hayatının kararlılık içinde gelişmesi için, sosyal, iktisadi ve mali tedbirlerle çalışanları korur ve çalışmayı destekler; işsizliği önleyici tedbirleri alır.

Devlet, çalışanların yaptıkları işe uygun ve insanlık haysiyetine yarışır bir yaşayış seviyesi sağlamalarına elverişli adaletili bir ücret elde etmeleri için gerekli tedbirleri alır.

Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir.

Devlet, herkesin beden ve ruh sağlığı içinde yaşayabilmesini ve tıbbi bakım görmesini sağlamakla ödevlidir.

Halkın öğrenim ve eğitim ihtiyaçlarını sağlama Devletin başta gelen ödevlerindedir.

Herkes, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür.

Her türlü radyo ve televizyon yayımları tarafsızlık esaslarına göre yapılır.

İktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma plana bağlanır.

Kalkınma bu plana göre gerçekleştirilir.

Şu okuduğunuz satırların her kelimesi Anayasadan alınmıştır; tek kelime eklemeyin.

Gene Anayasayı okumağa başladım bugünlerde. Bir vandan okuyor, bir vandan Adalet Partisi iktidarını düşünüyorum. Ve ister istemez hep aynı soru takılıyor aklıma: Ne zaman toplatacağlar bu Anayasayı?

Erdemir Skandalı!

Reşat Özarda, AP'den ihraç edilmek pahasına da olsa Sanayi Bakanı Mehmet Turgut ile eski Bayındırlık Bakanı Arif Hikmet Onat hakkında Meclis Soruşturması isteyen önergesini basına açıkladı. Özarda, bir Mafia teşkilatından söz eden önergesinde, özel murakipler raporunda yer alan yolsuzlukların nasıl uyutulduğunu üzerinde duruyor ve bundan Mehmet Turgut'u sorumlu tutuyordu. Özarda'nın açıklaması şudur: «Özel Murakabe Heyeti Raporunun Sümerbank Genel Müdürlüğüne verilmesinden sonra eski Genel Müdür Rahmi Tuncagil tarafından bu rapor, beş kişilik bir komisyona verilmiş ve komisyondan İdare Meclisine sunulmak üzere mütalâa istenmiştir. Komisyon hazırladığı raporda, suiistimallerin sabit olduğunu, binaenaleyh Erdemir İdare Meclisinin ademi ibrasına karar verilmesi gerektiğini bildirmiştir. Bu arada Genel Müdür değişmiş, yeni Genel Müdür vazifeye başladığından pek kısa bir müddet sonra, işin mahiyetini bilmeden, raporları okuyup incelemeyen İdare Meclisini toplamış ve (Bu işte ibra kararı verilmesi lâzımdır. Ben böyle bir kararın ittifakına verilmesini arzu etmekteyim) demiştir. Genel Müdür raporları okuturmuş, hepsi de memur olan ve işinden atılma endişesi içinde bulunan heyetten isediği kararı almıştır. Karara müstenkif kalan üye de bir kaç gün sonra görevinden affedilmiştir. Yakında esas memu-

riyetinden de olacağına şüphe yoktur.

Burada zikredilmeye değer bir husus daha vardır. Eski Sümerbank Genel Müdürlüğün görevlendirdiği komisyon, Hukuk Müşaviri, İştirakler Müdürü, bir inşaat mühendisi, bir avukat ve bir teknik müfettişten kurulmuş ve ademi ibra kararını ittifakla almıştı. Fakat İdare Meclisinin toplandığı gün, Hukuk Müşaviri Adnan Erol ve İştirakler Müdürü Salih Yener de yeni Genel Müdür tarafından toplantıya çağırılmış ve bu iki zat bir gün öncesine kadar muhafaza ettikleri kânaatlarına ve imzalarını taşıyan yazılı mütalâaya rağmen, bu defa bazı tesirler altında kalarak, Erdemir İdare Meclisinin ibrası tezini savunmuşlardır! Böylece bu iki zat da İdare Meclisi üyeleri ile aynı derecede suçlu durumuna düşmüşlerdir.

Bazı memurların durumunu şimdiden tehlikeye sokmamak için Mehmet Turgut'un arzu ettiği ibra kararını almamakta oynadığı rolü ve yaptığı tesirleri ancak Meclis Soruşturma Komisyonunda izah etmeyi daha uygun buldum.

Türkiye Demir ve Çelik Fabrikaları İdare Meclisi ise, Karabükte yaptığı toplantıda özel murakipler raporunu madde madde incelemiş ve suiistimallerin sübutuna, İdare Meclisinin ademi ibrasına karar almıştır. Bu karar, zabıtlara ve karar defterine geçmiştir. Ancak Ankara'ya gelindikten sonra, bazı tesirlerle bu karar değiştirilecek, burada ekseriyetle İdare Meclisi-

sinin ibrası hakkında ikinci bir karar alınmıştır.»

Arif Hikmet Onat'ın suçu ise, Erdemir'in bir an önce faaliyete geçmesi için iyi niyetle, fakat usulsüz olarak bakanlığın bu firmaya yardım etmesidir.

Sam Amcanın yeni oyunları

Elinde yığılmış muazzam tarım fazlası bulunurken Türk tarım üretimini baltalama pahasına, görünüşte cömertçe ticarete girişen Sam Amca, şimdi çok nazlı davranarak ağır şartlarla yeni bir tarımsal mal fazlası anlaşmasını Türkiye'ye empoze etme çabasında. YÖN'ün 7 Ocak 1966 tarihli sayısındaki yazısında da belirttiğimiz üzere, Amerika'nın elindeki tarım fazlası stokları hayli azalmıştır. Aç Hindistan'a büyük yardımlar yapmayı zorunlu saymaktadır. Bu sebeple, Sam Amca nazlı sevgili, biz ise yalvaran âşik durumuna düştüğümüz, ağır şartları kabul etme zorunda kalmaktayız. Önemizdeki yıllarda, 500 milyon liralık yeni bir tarımsal mal fazlası anlaşması imzalanacaktır. Bu anlaşmaya göre, geçen yıl Amerika'nın dostu olmayan ülkelere zeytin yağ ihracının yasaklanmasına kıyam evlenen Türkiye, eski şartları boynu bükük kabul edecektir. Yeni anlaşma, 1963 anlaşmasındaki gibi, zeytin yağ ve yağlı tohum ihracını Batı ülkelerine 17 bin ton, Doğu ülkelerine ise 850 ton olarak sınırlamaktadır. Ayrıca Merkez Bankasına tarım fazlası ihale bedeli olarak yatırılan karşılık paralarında, Amerika'nın varlığını ve kontrol imkânları enicetlenmektedir. Amerikalılar, bu karşılık paraları daha fazla ve Kalkınma Planına alırlar etmeden kullanabileceklerdir. Sam Amcanın temsilcileri, «Yeni Beş Yıllık Kalkınma Planının ortalarından itibaren, tarım fazlası yardımlarına güvenerek hesan veremeyin» diyecek kadar cakabırlar.

Bu çok yardımsever tüccarlığa karşı, Maliye Bakanlığı, çok daha yumuşak yüzlü Ticaret Bakanlığını ve Hükümeti uyarmayı görev bilmiştir. Maliye Bakanlığı, özel bir rapor vererek, Ticaret Bakanlığına anlaşmayı imzalamaktan kaçınmasını tavsiye etmiştir. Maliye Bakanlığının belli başlı itirazları şöyle özetlenebilir:

1 — Tarımsal mal fazlasına Türk parası olarak ödediğimiz bedellerin yüzde 17'si Cooley Fonuna gidecektir. Bu fon tamamen Amerika'nın denetiminde kalmakta ve onların istedikleri alanlarda çalışan yabancı şirketlere yüzde 8 faizle kredi vermekte kullanılmaktadır. Cooley Fonu, Amerika'nın emrinde bir cins bağımsız yatırım bankası sayılabilir. Yabancı şirketler bu sayede, döviz getirmekten kurtulmaktadır. Başka bir deyişle, Türkiye tarım fazlası ihalesinin yüzde 17'sini, dolaylı yoldan döviz olarak ödeyecektir.

2 — Karşılık paraların yüzde 20'si, Amerikan Sefaret, basın ve tanıtma paraları ile öteki görevlilerin giderlerine ayrılacaktır. Eğer bu paralar olmasaydı, Amerikan personelinin Türkiye'deki giderleri dövizle karşılanacaktı. Yüzde 17 Cooley Fonuna, bu yüzde 20'de eklenince, esasen yüksek fiyata alınan ve kalitesi üzerinde de durulmayan tarım fazlası bedelinin yüzde 37'si dolaylı yoldan dövizle ödenmiş olmaktadır.

3 — Karşılık paralardan geriye kalan yüzde 63 ise, Amerikan Yardım Teşkilatı ile Türk Hükümetinin ortaklaşa kararıyla, eskisi gibi ve birçok halde plana aykırı gereksiz harcamalar için kullanılacaktır.

Bunun içindir ki bir yetkili, «Heri sürülen şartlar değişmezse,

döviz sıkıntısı çeken bir ülke olarak, Amerikan soyayağı, buğday ve donyağını alıp almamamız arasında bir fark kalmıyacaktır» demiştir. Ama pazarlık gücümüzün çok zayıf olduğu bu konuda, nazlı Sam Amcanın, soyayağı ihalesinde geçen yıl gösterdiğimiz «oyun bozanlığın» intikamını alacağı sanılmaktadır.

Parti liderleri ve Kıbrıs

Başbakan Demirel, basın toplantısında «Kıbrıs meselesi etrafında diplomatik faaliyetler ve temaslar konusunda, bu safhada bir açıklama yapmayı uygun görmüyorum» dedi. Fakat anlaşılmaktadır ki, bir sürü aldanmadan sonra tekrar Anglosaksonların ve NATO'nun dümeği suyuunda bir çözüm yolu aranmaktadır. Demirel, geçen hafta siyasi partiler yetkililerine, «Hollanda'nın, Kıbrıs meselesi'nin NATO içinde çözümlenmesini teklif ettiğini» açıklamıştır. Tabii ki perdenin gerisinde Sam

Amca vardır ve Sam Amca, Kıbrıs anlaşmazlığını bir an önce çözümlenmesini yeniden sağlamayı çıkarlarının gereği saymaktadır. Amerikan Savunma Bakan Yardımcısı bunun içindir ki Ankara'da «Size daha çok silah veriz. Ama bunları Yunanlılara karşı kullanmamak ve dostluğu yeniden kurmak şartıyla» demiştir. Nitekim, Demirel parti yetkililerine, Amerikanın «Bizi karıştırmadan siz taraflar olarak bir anlaşmaya gidin, bizim bundan başka bir temennimiz yok» dediğini açıklamıştır. Bu sözler, anlaşmaya zorlamanın nazik ifadesidir. Ne var ki mevcut şartlarda NATO, daha doğrusu Anglosakson çözüm biçimi — en iyimser tahminlere göre —, bir iki önemsiz tüzve karşılık, Enosis'e açık bağımsızlığın kabulü demektir. Antiemperyalist güçlerin tam desteği sağlanmadıkça Kıbrıs'ta tatminkâr ve şerefli çözüm yolu bizim için kapalıdır.

Tevetoğlu ve Yön dâvası

AP'nin ünlü senatörü ve Grup Başkanvekili Fethi Tevetoğlu'nun, Doğan Avcıoğlu aleyhine açmış olduğu dâvada Ord. Prof. Sulhi Dönmezer, Prof. Dr. Sabir Erman ve Doç. Dr. Nevzat Güreli'den kurulu Birlikli Heyeti, raporunu verdi. Raporda, dâva konusu yazının Tevetoğlu'nu küçük düşürücü ve haysiyet kırıcı nitelikte olmadığı belirtilmektedir. Birlikli raporu şöyledir:

«Ankara Asliye 6. Hukuk Hâkimliğinin 963/571 sayılı ve -8.10.1965 tarihli talimatına atfen, Fethi Tevetoğlu'nun Yön dâvası sahibini ve mesul müdürü Doğan Avcıoğlu aleyhine açmış olduğu tazminat dâvasına konu teskil eden ve Yön dâvesinin 62. sayılı 6 sayısında (Tevetoğlu Fethi Javon Sefarethanesinde) başlığı ile iftisar etmiş bulunan yazının dâvacıyı küçük düşürücü ve haysiyet kırıcı mahiyette olup olmadığını tesbit görevi ile, birlikli seçilen heyetimiz, sözü geçen yazı ve dosyada mevcut evrak üzerinde gerekli incelemeleri yaptı.

İnceleme konusunu teşkil eden yazıda özet olarak, dâvacı Fethi Tevetoğlu'nun Janon yazının Ankara Büyükelçiliğinde verilen kokteyilde, viki içtisi, domuz etinden yapılmış lambon vedisi, kızlarından birinin bir Amerikalı çavanda evli olduğu vâkaları mizahi bir üslûda hitâye edilmektedir.

Dâva dilekçesinde, yukarıda işaret olunan hususların, dâvacıyı şüphelenen önünde küçük düşürücü bir mahiyet taşıdığı heri sürülmektedir. Kanaatimizce; Türkiye gibi laik bir toplumda, sözü geçen vâkaların herhangi bir kimseye isnadı, o kimseyi şüphelenen nazarda küçük düşürmeye sebep teşkil etmez. Gerçekten, laik bir toplumda, voley sezonu ayında da olsa, bir kimseyi viki jemoç veya domuz etinden yapılmış lambon vâkaları bir nakice olarak telâkkiye cevap yoktur. Bir kimseyi şüphelenen önünde videdanında, dini selenaklere vâkaların ilâhi ile deşer, lençlemek için vrensibinin inkârı mânâsına geliz.

Keza, dâvacının kızının bir Amerikalı ile evli bulması kevfıyefi haysiyet kırıcı bir husus olarak düşünülemez. Millî ve dinî tasaddüha vâkâlar insanî deşer ölçülerde vâkâlar mabudun zamânımızda, farklı din, ırk, milliyet ve

Dr. Fethi Tevetoğlu

kültüre sahip kimselerin evlenmeleri yadırganmamakta ve herhangi bir surette bir utanç vesilesi sayılmamaktadır.

Yukarıdaki gerçeklerden ötürü, gerçeğe aykırı bir şekilde dahi olsa, dâva konusu vâkaların dâvacıya izafesinin, onu küçük düşürücü mahiyette bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

Kaldı ki, dâvacı, kamu oyununun kontrolü altında bulunması tabii olan görev ve meskile gelmiş bir kimse sıfatıyla basının kendisi hakkındaki bu kabül mizahi taflamalarına tahammül etmek durumundadır. Yazı serek muhteva, serek üslûu itibarıyla, demokratik ilkelere emsaline sık sık rastlanan ve basının normal faaliyet ölçülerinde telâkiki edilen bir nitelik taşımaktadır. Yazıda habıs konusu edilen olay ve hususların sercede aykırı bulunması halinde, Basın Kanununun böyle durumlar için kabul etmiş olduğu cevap ve düzeltme hakkının istinâli mümkündür. Ayrıca kavdedelim ki, yazı özel hayat hakkında neşretmek nitelikindedir ve mevzuat bu nevi neşretmek suç sayılmaktadır.

NETİCE: İzahına cabelan sebeplerden dolayı teskil kanunen yazının dâvacıyı küçük düşürücü ve haysiyet kırıcı mahiyetli olmadığı neticesinde aykırılığı ile vâkıas bulunmamaktadır.

Keyfiyet saygı ile arz olunur.»

Türk-İş Kongresi

Türk-İş'in Altıncı Büyük Kongresi, haftanın başında, Muhafız Alayı bandosunun çaldığı İstiklal Marşıyla başladı. Kongrede başta Başbakan olmak üzere bakanların yarısı ve birçok AP milletvekili hazır. Muhalefetten Ecevit ve Özdağ göze çarpmaktaydı.

Türk işçi ve sendikacı şehitler için saygı duruşundan sonra, Başkan Seyfi Demirsoy açık konuşmasını yaptı. Demirsoy, «Hür sendika hareketinin taraflısı görünüşü, onun temelinde dinamit koymaya kalkışan işverenlere, işveren konfederasyonuna ve Hükümetin toplu iş sözleşmelerine müdahale etmesine çattı. Hayat pahalılığının-toplu iş sözleşmeleriyle sağlanan ücret artışlarını yuttuğunu belirtti ve «Şimdi teklif muhalefete geçenden geldi diye Toprak Reformu kanununu uzun müddetle çıkartmama yolunun tercih edilmesi memleket yararına değildir» dedi.

Demirsoy'un konuşmasından sonra, kongre başkanlığı seçimlerine geçilmesiyle kongrede ilk dalgalanma görüldü. Demirsoy'a bir Yönetim Kurulu üyelerinden, diğeri delegelerden gelen iki önerge verildi. İlk önerge, kongre yönetiminin ayrıca bir başkanlık divanı seçilmeksizin Yönetim Kurulu tarafından ifasını istiyordu. Türkiye'de belki de ilk defa uygulanması teklif edilen ve Batı sendikacılık hare-

olduğunu biliyoruz» diye yüksek sesle fikir beyan etmesi, az daha kongrenin ilk dakikalarında üzücü bir olayın çıkmasına sebep olacaktı. Bereket versin, benüz o anda kongreyi yönetmekte olan Seyfi Demirsoy hazır bulunanların hemen tamamına yakın bir kısmı üstünde otoritesi olan bir başkandı ve lâf atan delegeyi çok ağır bir şekilde azarlayarak susturdu.

Kemal Özer ve arkadaşları başkanlık divantına geldiğinde, bir kısım delegeler, oylamanın açıklık içinde yapılmadığını söyleyerek ortalığı bir kere daha karıştırmak eğilimine kapıldılar. Kemal Özer de, istenirse derhal Başkanlık divanını bırakabileceklerini söyler söylemez, Demirsoy bir kere daha duruma müdahale zorunda kaldı. Gece çok sert bir şekilde, yirmi yitlik sendikacı olduğunu, kendisi için çok şey söylenebileceğini ama hiç kimsenin oylama hilesi yaptı diyemeyeceğini delegelere hatırlattı ve Başkanlık divanından görevlerine devam etmelerini rica etti ve bu iş böyle geçiştirildi.

Başkanlık divanı seçimlerinde ki ilk gösteri, kongre kulislerinin bir sonucuydu. AP'nin müfritlerinden, bu devre milletvekiliği sıfatını da kazanan Kaya Özdemiroğlu, taraftarı olan ufak bir ekiple, kongre başkanlığına seçilmek için kulis yapmış, bunu gören Yönetim Kurulu, bir gece öncesinden, Demirsoy'un Başkanlığındaki Yürütme Kurulunun bu işi üstüne almasını daha uygun olacağı kanaatine varmıştı. Hatta yönetim kuruluna bağlı üyelere bu hususta bir akşam önceden yemin de ettirilmişti. Fakat Kongrede Demirsoy'un kendisi ve arkadaşları adına kongreyi yönetmeye karşı çıkması ve gene AP'li olmakla beraber daha ılımlı olan Kemal Özer ekibine oy verilmesini istemesi, Kaya Özdemiroğlu ekibini iyice ezmişti. Arada başına buyruk hareketleri ve hele bir grev sırasındaki talihsiz davranışları ile hayli antipati toplamış olan Ziya Hepbir'in de harcanması, kongre boyunca daha çok itidalin hâkim olacağını göstermesi bakımından dikkat çekiciydi.

Başkanlık divanı çekişmesinden sonra söz, konuklardan Başbakan Demirel'e verildi. Demirel, kısa konuşacağını söyleyerek başladı ve yarım saatten fazla konuştu. Bir hayli de alkışlandı.

Başbakan, patronun işçiyi sömürmesi gibi işçinin de patronu sömürebileceğini ileri sürdü. Ama işçinin patronu sömürmesine bir örnek istense, Başbakan herhalde veremeyecekti... Asgarî ücretin üstünde ücretin üretimiyle bağlanması tezi de, Kalkınma Planına uygun olmakla beraber, bu yolda en ufak bir hazırlık yapılmadığı için esasen uygulanması çok güç olan mesele boşlukta kaldı. Başbakan yalnızca işçi meskenlerinin pahalılığını tenkit ederken ortalama maliyeti 70 bin lirayı bulmaktaydı!

Öğleden sonra Bülent Ecevit konuştu. Ecevit, kongrenin en çok alkışlanan misafiri oldu. Ecevit, sendikacılığın demokraside oynayacağı olumlu rol üzerinde durdu ve İcra Kurulu raporunu övdü. Gerçekten kongreye sunulan rapor, dış ticaretin devletleştirilmesi, madenin millileştirilmesi, Petrol Kanununun değiştirilmesi, vergi ve toprak reformlarıyla gerçekleştirilmesi gibi meseleler üzerinde durarak, Türk Sendikacılık Hareketine sosyal ve ekonomik bir görüş getiriyordu. Raporun kabulüyle, bu görüşler kongreye mal olacaktı.

Öyle anlaşılmalıdır ki, kongre seçimleri sürprizsiz geçecektir. Seyfi Demirsoy ve Ha-

POLİTİKA VE ÖTESİ

İSMET PAŞA SUSUYOR..:

Bir enayice cümle var, zaman zaman herkes onu kullanıyor, niye ve niçin kullandığını da bilmiyor:

«— Türkiye Viyetnam olmayacaktır!»

Viyetnam nedir, ne yapıyor da, Türkiye, Viyetnam olmayacaktır, bunu iyicene anlatamıyoruz galiba.. Viyetnam bugün bir ulusal bağımsızlık savaşını veriyor. Daha önce Fransızları memleketten attı. Ardından Amerikalılar bu yerlere yerleşmek istediler. Topraklarımız üzerinden Amerikalılar, Amerikalıların üslerini, Amerikalının askerini, Amerikalıların işbirliği yapan hainleri atmak istiyor. Viyetnam. Bunları atmak için de savaşıyor. Tınk Mustafa Kemal'in Samsundan başlayarak, İzmir'e çıkışına kadar geçen olayları yaşıyor Viyetnam.

Biz öyle miyiz?

Amerikalılar Türkiye'de bulunuyorsa, generallerini her sabah gıcır gıcır arabalarda Metmetcük göförlük ederek karargâhlara götürüyorsa, kitiptiyos çavuşları en güzel evlerimizde oturuyorsa, kadınlarımız onlara pahalı ücretlerle hizmetçilik ediyorsa, kokteyllerinde okumuş kızlarımız ve genç oğlanlarımız viskiler içiyorlarsa, topraklarımız üzerinde uçak alanları, atom üsleri varsa, bize yardım ellerini uzatıyor. Tanrıdan rahmet bekler gibi büyüklüklerimizi Amerikan doları bekliyorlarsa, bizi yönetenler biraz daha yardım alırsak kalkınırız... diye düşünüyorlarsa, uçakları yurdumuzdan kalkıp, yakın komşularımızın evlerini gözlüyorsa, radarları dost kapılarını bizim topraklarımızdan dinliyorsa, bunların hepsi dostluk içindir. Türk - Amerikan dostluğunun olgun verileri için yapılmaktadır bunlar.

Biz niçin Viyetnam olalım.

Biz niçin Viyetnam'a benziyelim.

Bizim Viyetnam'a benzeyen neredim var.

Viyetnamlılar bu dostluğu istemiyorlar, biz bu dostluğun, kulu, kurbanıyız. Bu dostluğu istemiyenlerin adı, yurdumuzda vatan hainliğidir.

Geçenlerde bir hanım yazar soruyordu:

«— Na'pıyorlar Amerikalılar burda?»

«— Türkiye Viyetnam olmaz...» diyor-du.

hemşire olmaz.. Bu memleket İngilizlerin de Olmaz, kökünde saray artığı bulunan olmadı, Fransızların da olmadı, Almanların da olmadı, Amerikalıların da olmadı. Bu memleket bir gün kendi kendisini olacaktır.

Bunun «Millî iradeci» Demirel de farkında. Daha fazlasını o da istemiyor. Bu kadar ile yetinmek niyetinde. Bu kadarını Viyetnam istemediği için düşünüyor. Bundan fazlası karşısında, Demirel, yeniden 1919

şartlarına döneceğimizi biliyor. Bildiği için de şunları söylüyor:

«— Viyetnam konusu türlü ve çeşitli istismarlara götürülüyor. Bizim zamanımızda ne ilâç, ne de çimento şeklinde bir yardım olmadı.»

Yaşları 20 ile 22 arasında olanlar bilmezler. Bir Kravçenko olayı vardı. Bütün dünyayı kitabı kaplamıştı. Türkiye'de de en çok satanlardan biriydi kitabı. Herkese, her ulusa öğüt olsun diye bu kitap elden ele doluyordu. İşte bu Kravçenko, geçenlerde Amerikada alınma bir kurşun sıkarak kendi tatlı canına kıydı.

İnşiharının sebebini yakın bir dostu bir profesör açıklıyor:

«— Viyetnam olayları...»

Bir genç adam, Amerikan Millî Savunma Bakanlığı önünde, bir budist gibi kendini benzinle yaktı. Bu genç öğretmen Amerikalıydı.

Saçlarından tanklara bağlı olarak sürüklenen çetecilerin resimlerini bizim büyük gazeteler basıyor. Bunlar vatanı kurtarmak için ölüm ne kelime - tank ardından sürüklenmeyi göze alan yiğitlerdir.

Satılık Padişahın ordusu Kuvayı İzzabatiyeye karşı can veren Mustafa Kemal millisleri de, Düzcü, Göynük, Adapazarı önlerinde böyle ölmüşlerdi. Onların adı da, İneiliz dostlarımızın kurtarıcılığına karşı koyan vatan haini Bolşeviklerdi. Samsun'dan Ankara'ya doğru yürüyen kalpaklı Mustafa Kemal'in adı:

«— Şaki Mustafa Kemal... Asî Mustafa Kemal... Bolşevik Mustafa Kemal...» gibi sıfatlarla süsleniyordu.

Ölüyor, öldürüyorlar, süründürüyorlardı.

Bunları İsmet Paşa çok iyi bilir.

Hatırlamıyor mu, diye düşünüyorum zaman zaman...

Mecliste döğülen askerler bu Anayasanın harcına kelle koyanlardı. Döğenler de 27 Mayıs sanıkları...

Anayasanın verdiği hukuk oyunlarından ayarlanarak memleket yöneteceğini sanan:

«— Biz seçim meydanlarından geldik...» diyor.

Bu kaçınıcı aldanman İsmet Paşa... Ayağının tozuyla, Hergale Meydanında değil, cepheden geldiğini ve bir vatanı kurtarıp bunları kime teslim ettiğini ne zaman söyleyeceksin?

Cevabı bunun esen rüzgârda değil, sen de!..

Ne zaman konuşacaksınız?..

Mehmed Kemal

Seyfi Demirsoy Kongreyi açıyor

ketlerinin bazılarından örnek alınarak ileri sürülen bu tarz, yeni ve yadigarıcı olduğu için, delegeler üzerinde bir dış etkisi yaptı. İkinci önerge ise, başkanlık divanına Kemal Özer, Şevket Yılmaz ve Şerafettin Akova'yı aday gösteriyordu. Demirsoy, Yönetim kurulu önergesinin yadigarıcı etkisini derhal farketmişti için, buna itiraz etti. Kendisi de, arkadaşları da böyle bir görevi kabullenmek istemiyorlardı.

Kemal Özer ekibinin başkanlık divanına seçilmesi kendisinin de arzusuuydu. Nitekim, delegelerden biri de söz istedi ve Yürütme Kurulunun hesap verecek durumdayken kongre başkanlık divanını da işgal etmesinin yerinde olmayacağını söyledi. Demirsoy da aynı görüşte olduğunu belirterek itiraz beyan edince, bu kere ortaya bir başka önergenin süratle sürüldüğü görüldü. Bu önergede başkanlığa Ziya Hepbir, yardımcılara da Şevket Yılmaz ve Zeki Gedik teklif ediliyordu. Demirsoy önce, Kemal Özer listesini oyladı, sonra da Ziya Hepbir listesini. Birinci liste hazır bulunanların yarısından bir fazlasının, 112 delegenin, oyunu alırken, Ziya Hepbir listesi ancak 11 oyla toplayabildi. Hele bu oylama sırasında aradan bir delegenin, «Biz Ziya Hepbir'in ne

il Tunç kolaylıkla seçileceklerdir. Kulis, İcra Kurulunun, iki genel sekreter yardımcısıyla arttırılarak üye sayısının beşe çıkartılması noktasında toplanmaktadır. Siyasî partiler, bu yeni üyeler ile Yönetim Kurulu seçimi için çekişeceklerdir.

Yüksek memur saltanatı

Türkiyede, kompradorlarinki gibi bir de yüksek memur saltanatı vardır. Bu memurlar, baramin 2700 liralık en üst sınırını aşmanın kolayca yollarını bulmuşlardır. Mesela Bakanlığının yapması gereken görevleri, ayrı teşekküller kurdurup onlara yüklemek ve bu teşekküllerde bol ücretli görevler almak, başvuru olan çeşitli yollardan birdir. İhracatı Geliştirme Merkezi tipindeki kuruluşların temeldeki nedeni, yüksek memurlara ek ücret sağlamaktır.

Geçen hafta Devlet Personel Dairesi Genel Sekreteri Hikmet Baloğlu, Millet Meclisi Millî Eğitim Komisyonunda, 5 bin lira aylığı yetersiz bulan bu tip yüksek memurlardan şikâyet ederek şunları söyledi: «Yürür lüktekl Devlet Personel Kanununa göre, birinci derecede görevli yüksek memurlardan hiçbir, görevlerinin gerektirdiği

maşa razı olmamakta, çeşitli ek görev, ödenek, tazminat, idare meclisi üyeliği gibi hususlarla maaşlarını yükseltmektedirler... Bugün birinci derecede 150 lira aslı maaşı olan bir müdür, genel müdür, müsteşar veya devlet hizmetinde görevli diğer şahıslardan hiçbir aslı maaşın karşılığı olan 2700 lira para almakla kalmamaktadır. Yapılmıştır araştırma ve incelemelerde bu gibi birinci derecede devlet memurları, 2700 liranın üzerine en az 2000 lira daha ilâve ediyorlar. Devlet sektöründe çalışan müdür, genel müdür, müsteşar ve diğer birinci sınıf devlet memurlarından çoğu, 2700 lira olan esas maaşlarının maalesef 10 bin liraya kadar çıkarıyorlar. İktisadî Devlet Teşekküllerinde ise, böyle birinci derece memurlar aylıklarının 18 bin liraya kadar yükseltebiliyorlar.»

Kitap toplatmak!

Anladık, komünizm propagandası yasaktır. Ama ünlü komünistlerin klâsikleşmiş eserlerinin Türkiye'de yayınlanması komünist propagandası yapmak anlamına mı gelmektedir? Yer yüzünün en şiddetli anti-komünist ülkeleri olan Amerika ve Almanya, bu soruya hayır ce

yabı vermektedirler. Ünlü komünistlerin eserleri oralarda serbestçe basılmakta ve hocalar talebelerine Lenin'i ve Marks'ı birinci elden okuma tavsiyesinde bulunmaktadırlar. Biz de uzun süre, örneğin «Nazım Hikmet komünisttir, o halde onun yazdığı Kurtuluş Savaşı ve Atatürk Destanı da komünistliktir» gibi bir yobaz görüş hâkim olmuştur.

Bu satırları, Gerçek Yayınevi'nin çıkardığı «Lenin/Seçme Yazılar» adlı Atilla Tokatlı'nın çevirdiği kitabın toplattırılması hatırlattı. İlk tahkikatın gizliliği konusundaki hükmeye uyarak, düşüncelerimizi saklı tutuyoruz. Olaya gelince, İstanbul Savcılığı 1. Sulh Ceza Hâkimliğine başvurarak kitabın toplattırılmasını istemiştir. Mahkeme, «talebin bilirkışı tarafından verilmiş bir rapora dayanmadığı gibi, kitabın bir nüshasının da elde bulunması» gerekçesiyle ve «Anayasanın 22/5 inci madde ve fıkrası hükmüne nazaran» söz konusu kitabın bütün nüshalarının toplattırılması talebini reddetmiştir. Bunun üzerine Savcılık, 1. Toplu Asliye Ceza Mahkemesine karara itirazın başvurmuş ve bu mahkeme aynı gün içinde topiama kararı vermiştir.

Gandıcılık Komünistlik midir?

I — PROF. SAHİR ERMAN
KOMÜNİZMİ ANLATIYOR

Ceza Hukuku Profesörü Sahir Erman, bilirkişi raporunda aynen şöyle demektedir:

«Aydınlatılması gereken bir nokta yazarın toplumculuğa verdiği mânanın açıklanmasından ibaret bulunmaktadır. Kitabın adı Sosyalist Türkiye olduğu halde, kitabın içinde sosyalizmden pek az bahsedilmekte ve tizlikle «toplumculuk» tâbiri kullanılmaktadır. O kadar ki, yazar kitabın 136. sayfasında «emekçi sınıfın çıkarlarını koruyan ve savunan bir parti olmadığı gibi, böyle bir siyasal partinin kurulması şöyle dursun, kurma gelişimleri de yasa ve polis yoluyla önlenmiş bulunmaktadır» demektedir. Bu suretle halen kurulmuş olan ve Anayasa ve kanunların himayesinde siyasî faaliyette bulunan, hatta bu faaliyetleri kösteklenmek bakımından vuku bulan bazı hareketler polisçe menedilip bu hareketleri yapanların Adliye ve sevk edilmeleri dolayısıyla siyasî faaliyeti hukukî güven altına alınan Türkiye İşçi Partisini dahi emekçi sınıfın çıkarlarını koruyan ve savunan bir parti olarak kabul etmediğini yazar ifade etmiş olmaktadır. Demek oluyor ki, yazara göre emekçi sınıfın çıkarlarını koruyan ve savunan bir parti henüz memleketimizde kurulmuş değildir ve kanunlarımız böyle bir partinin kurulmasına engel olucu mahiyettedir. Kanunlarımızın engel olduğu parti de komünist partisi olduğuna göre ve sosyalist partilerin kurulmasına kanunlarımızda bir engel bulunmadığı, Türkiye İşçi Partisinin kurulmuş ve siyasî faaliyetlerde bulunmuş olmasına sabit olduğuna göre, yazar emekçi sınıfın çıkarlarını koruyacak ve savunacak parti olarak komünist partisini istihdaf ettiğini ve toplumculuğu da komünizm müteradifi olarak kullandığını ifade etmiş bulunmaktadır. Yazarın, daima komünist düzenleri toplumculuk olarak kabul ettiğini gösteren bir delille de 73. sayfada tesadüf etmekteyiz: Filhakika bu sayfada nüfus kesafetiyle birlikte açık ve yoksulluk tehlikesinin de başgöstereceğinden bahseden yazar, bu tehlikeleri giderecek çareleri ve organizasyona hazır ve bağimsız bir halkın bulunmak gerekeceğinden de bahsetmekte ve «aksi halde nüfus kesafeti Hindistan'da ve 10 yıl öncesine kadar Çin'de olduğu gibi uygarlık ve düzen yerine açlık ve kavgaya geçiren bir sırat haline gelir» demektedir. Bu suretle 10 yıldan bu yana kadar Çin'de bir uygarlık ve düzen mevcut olduğunu söylemek suretiyle Çin'deki komünist rejimin kendi ahlaklı mânada uygar ve düzenli toplumcu bir rejim olduğunu da beyan etmektedir.»

Şimdi Prof. Dr. Sahir Erman'ı, Hâkim Ali Faik Cihan'ın «Sosyalist Türkiye» kitabında komünizm propagandası yapıldığına hükmettiren delilleri özetleyelim:

- 1 Yazar sosyalizm yerine, toplumculuk deyimini kullanmıştır.
- 2 Kitabın adı «Sosyalist Türkiye» olduğu halde, kitapta sosyalizmden pek az söz edilmiştir.
- 3 «Emekçi sınıfın çıkarını koruyan ve savunan bir parti henüz Türkiye'de yoktur» denmiştir.
- 4 Çin'de 10 yıldan bu yana bir uygarlık ve düzen olduğunu kabul etmiştir.

Prof. Erman -hem de ceza profesörü-, bu dört gözleme dayanarak, Hâkim Ali Faik Cihan'ın komünizm propagandası yaptığı kanısına varmaktadır! Napolyon'un «Bana bir adamın bir cümlesini verin, onu astrayım» sözünü hatırlamamaya imkân yoktur.

Prof. Sahir Erman'ın bu ilgi çekici komünistlik anlayışını cevaplandırmak işi, yeni bilirkişilerden Prof. Dr. Ragıp Sarıca ile Prof. Dr. Macit Gökberk'e düştü. İki profesör, komünistlik delili sayılan yukarıdaki dört iddiayı teker teker cevaplandırdılar:

(1 — Birinci gerekçe: Sosyalizm yerine, toplumculuk tâbirinin kullanılması. Heyetimiz, böyle bir gerekçenin kitapta komünizm propagandası olup olmadığını tesbit bakımından zerrece değerli olmadığını kanısındadır.

Gerçekten :

— Bir kere âşikârdır ki, bir müellifin kullandığı tâbirleri seçmek hususunda takdir hakkı olup, mücerret bir tâbirin inti-

Başbakan Demirel'e basın toplantısında en çok sorulan soru, komünizmle mücadele konusunda alınan ve alınacak tedbirler idi. AP, müteahhitlerinin gazeteleri, elbirliği ile, komünizmle yeteri kadar mücadele edilmediğini, seçim kampanyasındaki vaatlerin unutulduğunu ihsas ediyorlar ve Hükümeti, soruları ile, solcuları tasfiyeye teşvik ediyorlardı. Demirel de bu konuda, eski iktidarlara nazaran büyük ilerleme gösterildiğini belirtmeye çalışıyordu: «Güven oyu aldığımız Kasım 1965'ten bu yana, komünizm ile ilgili 16 olayda, 28 sanık hakkında adli kovuşturma yapılmıştır... Anayasanın tahribine yönelen aşırı cereyanları önlemek ve kanunlarımızda yer alan hükümlere vuzuh vermek için yapılmakta olan çalışmalara Adalet Bakanlığınca devam edilmektedir. Yakında bu çalışmalar Meclise intikal edecektir... Dördüncü Koalisyon Hükümeti zamanında da, kanunlarımıza göre suç teşkil eden bu gibi hâdiselerde, müeyyidelelerin sü'at ve hassasiyetle uygulanması ve adli mercilere intikal eden olaylarda gerekli soruşturmanın bizzat Cumhuriyet Savcuları tarafından yapılması ve işlenen fiillerden zamanında haberdar olunması için gerekli kanunî tedbirler alınmıştır.»

Komünizmle mücadele arttırılacaktır. Fekâla, Fakat komünizmin ne olduğunu biliyor muyuz? Bizzat Demirel, «Türkiyede sınıf yoktur» diyerek, sosyal doktrinler hakkında temel bilgiden yoksun bulunduğunu göstermiştir. Yalnız politikacılar mı? Savcuların iddianamelerinde, mahkeme kararlarında ve hatta ünlü profesörlerin bilirkişi raporlarında komünizmin, «körün fili tanımladığı gibi» ele alındığını görmekteyiz. Hâkim Ali Faik Cihan'ın «Sosyalist Türkiye» adlı kitabı dolayısıyla açılan dâvâ bunun yeni bir örneğidir. İlk bilirkişi Ceza Hukuku Profesörü Sahir Erman, eserde komünizm propagandası yapıldığını ileri sürmüştür. Teskil edilen ikinci bilirkişi heyetinden Prof. Ragıp Sarıca ile Prof. Macit Gökberk, kesinlikle karşı görüştedirler. Heyetin üçüncü üyesi, Ord. Prof. Ömer Celâl Sarç ise, eserin «sosyalizm hududunu aştığı» iddiasındadır.

Bilirkişi raporlarına dayanarak hazırladığımız aşağıdaki yazı, komünizm konusundaki bilgisizliğin ibretle okunacak bir hikâyesidir. Komünizm propagandasını yasaklayalım, fakat önce lütfen komünizmin ne olduğunu, ne olmadığını öğrenelim.

Y Ö N

NOT: Bu arada, bazı sayın profesörlerimiz, Maurice Duverger'in 4 Mart 1966 tarihli sayımızda çıkan «Demokrasi ve Komünizm» başlıklı yazısını okumalarını şâik veririz.

habî keyfiyeti, tek başına, yani başkaca delil irae olunmaksızın, kanunen yasak bir mâna taşıyan bir mefhumu istihdaf ettiğini ispat etmez.

— Bahusus ki heyetimize tevdi olunan sanık vekilleri dilekçe suretinde de belirtildiği üzere, «toplumculuk» kelimesi «bireycilik»e karşı bir kelime ve hassaten «sosyalizm»in öztürkçe karşılığı olarak lisansımızda yerleşmiş bulunmaktadır. Binaenaleyh heyetimiz, öztürkçe akıma uygun olarak, frenkçe bir kelime olan sosyalizm yerine, «toplumculuk» sözcüğünün kullanılması keyfiyetinden yazar aleyhine herhangi bir sonuç çıkarılamayacağı kanısındadır. Hassaten sırf bu gibi bir tâbiri kullanmış olmasından ötürü yazara ard düşünce atfına imkân olmadığına inanmaktayız.

— Şu da var ki -Bilirkişinin iddia ettiği üzere- şayet yazarın, kanunen yasak olan «komünizm» sözcüğünü kullanmaması sebebiyle «toplumculuk» tâbiriyle «komünizm»i istihdaf ettiği, bir an için farzedilse, bu takdirde yazarın ard düşüncesine daha uygun düşecek hareket tarzı, kitabın adını da «Sosyalist Türkiye» yerine «Toplumcu Türkiye» olarak tesbit etmek olurdu. Bu suretle yazar, kitabın herhangi bir bilirkişi tetkikine sunulması ihtimali muvacehesinde, kitabın adı ile toplumculuk kelimesinin tehalüfü açısından aleyhine bir mâna çıkarılması imkânını peşinen bertaraf etmiş olurdu.)

Prof. Sarıca ve Prof. Gökberk, bundan sonra kitapta «toplumculuk» sözüne

serde, «bir şeyden pek az bahsedilmesi» keyfiyetini mücerret, yani başkaca delil irae olunmaksızın, oeserde «diğer bir şeyden bahsedilmek istenmesinin» delili olarak kabule ilmen ve mantiken imkân yoktur. Hele sırf bu gibi bir mantıkî istidlal ile bir eserde kanunen suç olan bir şeyden bahsedilmek istenildiğini çıkarmak, evleviyetle, hukuk bakımından mümkün değildir. Kaldı ki daha evvelki gerekçenin münakaşası zımında kitapta «toplumculuk» ile «komünizm»in istihdaf ve ifade olunmadığını arz etmiş bulunuyoruz.)

(3 — Üçüncü gerekçe: Yazarın, kanunen ve fiilen meşru bir varlığı ve faaliyeti olan Türkiye İşçi Partisinin mevcudiyetini kaale almaması keyfiyetinin, emekçi sınıf çıkarlarını koruyacak ve savunacak parti olarak ancak komünist partisini istihdaf ettiğini gösterdiği.

Heyetimizin bu babdaki görüşü şudur:

— Bilirkişi Profesör Erman raporunda bu gerekçeye ilişkin olarak, kitabın sadece 136. sayfasını zikrettiği görülmektedir.

Bu sayfadaki ifadeden Türkiye İşçi Partisinin, hangi mucip sebebe binaen, yazar tarafından, emekçi sınıfın çıkarlarını koruyacak ve savunacak bir parti sayılmadığını anlamak mümkün değildir. Lâkin yazar, kitabının ne bu kısmında, ne de diğer herhangi bir kısmında TIP'in sözünü etmiş değildir. Yani kitap bu parti hakkında tamamen sâkittir. Bu sükûtu Bilirkişinin benimsediği mantık volu ile yorumlamayı biz mümkün addetmiyoruz. Zira bu sükûtu başka sebepleri olabilir ve nitekim ileride tafsilâtıyla arz olunacağı üzere -bu diğer sebepleri kitapta görmek kabildir. Şöyle ki: Tarafımıza tevdi olunan sanık avukatlarının dilekçesinde ifade edildiği üzere yazar, görevi itibarıyla, mevzuat muvacehesinde parti propagandası yapmış olmaktan çekindiği için TIP'i ismiyle zikretmekten kaçınmış olabilir. Nitekim kitapta hiç bir parti adı ve hüviyeti anılmamakta, partilerden söz açıldığında «armut partisi, elma partisi...» denilmektedir.)

Sarıca ve Gökberk, geniş tabiiyle yazarın bir kövül partisinden yana olduğunu belirttikten sonra, bu bölüme şu sözlerle kapamaktadırlar: (Yazar - herhalde TIP de dahil olmak üzere - bugüne değin Türkiye'de «toplumcu ve işçi nitelik ve adlar altında» kurulmuş olan partilerin bir kerre işçilerin kendi aralarından ve aşağıdan gelen bir teşebbüsle kurulmadıkları, saniiyen de bu partilere işçilerin katılmadığı gerçeği karşısındadır ki Türkiye'de «emekçi sınıfın çıkarlarını koruyan ve savunan bir parti mevcut olmadığı» sonucuna varmaktadır. Yoksa Türkiyede komünist partisi mevcut olmadığı için vev emekçi sınıfın çıkarlarının ancak komünist partisi tarafından sağlanabileceği gerekçesiyle bu netice ve kanaata varılmaktadır.)

Yukarıdaki açıklamalarımızla Bilirkişi Prof. Dr. S. Erman'ın üçüncü gerekçesinin de kabule şayan olmadığını açığa vurnmuş bulunuyoruz.)

4 — (Dördüncü gerekçe: «Nüfus kesafetinin on yıl öncesine kadar Çinde olduğu gibi uygarlık ve düzen yerine açlık ve kavgaya getirmesi» sözünün vazarca «on yıldan bu yana kadar Çinde bir uygarlık ve düzen mevcut olduğunun» kabul edilmesiyle «Çindeki Komünist rejimin uygar ve düzenli toplumcu bir rejim olduğunu» tazammun eylediği; binnetice böylece komünizm propagandası yapıldığı.

Heyetimiz, bu gibi bir gerekçenin ta-

Prof. Dr. Ragıp Sarıca

Prof. Dr. Sahir Erman

KAYIP HİDROJEN BOMBASININ

HİKAYESİ

«BOMBA
PERDİDA»

İspanyollar kendilerini Kuzeyde kışkırdıkları Fransa, Güney Batıda ise tepeden baktıkları Portekizle sınırlı olduklarını sanmaktaydılar. Şimdi onları besleyen Birleşik Amerika ile olan üçüncü bir sınırın varlığını keşfetmişlerdir. Üçüncü sınırın farkına varmaları için, Amerikalıların talihsiz bir davranışta bulunmaları gerekti. Sam Amca, İspanyanın üzerine dört ufak oyuncak düşürerek bu sınırı çığnemiştir.

İLK PERDE

17 Ocak günü sabah saat 10'da, her günkü gibi, Stratejik Hava Kumandanlığına ait 935 B-52 bombardıman uçağının biri, Endelüs'ün Kuzeyindeki Almeria bölgesinin 10 bin metre kadar üstünde akaryakıt uçağından «meme emmeye» gelmiştir. Tarlalarda köylüler, başlarını kaldırıp bakmamışlardır bile. Ama birdenbire bebek ve emzigi infilak eder. 40 bin litre kerosen alev yağmuru halinde yüz ton hurda demirle birlikte, küçük Palomares köyü üstüne gökten boşalır. Şükürler olsun ki, evler çok dağıntı ve 30 kadar alev saçan parça köyün üzerine düştüğü halde, bir çatıyı ve bir insanı ezmez.

Panik içinde evden fırlayan bir ihtiyar kadın, ikiye bölünmüş bir pilotla burun buruna gelir. Üzerine alev almış bir parçanın indiğini gören bir çiftçi şaşkına döner ve yeraltına sığınmayı unuttur. Gözlerini açınca, deriden bir kemerle bağlanmış can çekişen bir vücudun kendisine bir manken gibi işaretler yaptığını görür. Mürettebattan diğer üç kişi, mezarlık duvarının kenarına düşmüşlerdir. Yardımlarına koşan Cuevas Rahibi, cübbesinin ateş aldığına farkeder. Uçak gövdesinden kopan büyük bir parça ve iniş takımı, okulun bahçesine çakılır. Çocuklar, 30 metre ötede sınıfta derstedirler.

Ertesi gün enkazın çoğu hâlâ yanmaktadır. 11 havacıdan 4 ü kurtarılabilmişler. Balıkçılar, havacıların ikisini denizde avlamışlardır. B-52'nin kaptanı, hafif kırıklar ve gözünde bir yara ile kazayı atlattır. İspanyada yerleşmiş, Amerikan Ordusuna mensup unsurlar kaza yerine gelmektedir. Korku, yerini büyük bir şaşkınlığa bırak-

Washington, nihayet geçen haftanın ortasında ilk defa olarak İspanya'da düşen B-52'de dört hidrojen bombasının bulunduğunu ve bunların tehlike yarattığını kabul etmiştir. Savunma Bakanlığının sözcüsüne göre, bombalardan ikisinin özünü teşkil eden hidrojen cihazlarını saran kütük patlayıcı maddeler yere çarpma sonucu infilak etmiş, fakat zincirleme bir nükleer tepki husule gelmemiştir. Üçüncü bomba sağlam durumdadır. Dördüncü bomba ise kayıptır. 20 Amerikan gemisi, binlerce Amerikalı ve İspanyol, kayıp bombayı aramaktadırlar. Aynı durum «Allah saklasın» Türkiye'nin de başına her an gelebilir. Fakat Milli Savunma Bakanı, Bütçe müzakerelerinde bu konuda yapılan iddiaları alayla karşılamıştır. Bir savaş halinde, Türkiye'nin hedef teşkil ettiği iddialarına da, «Füzeleri önce, daha çok nükleer silah bulunan Avrupa ve Amerika'ya atarlar» tarzında mantık dışı bir cevap vermiştir. Sanki füzeler ve nükleer bombalar o kadar kıt ki, uzun menzilli füzelerini Amerika'ya yönelten düşman, orta menzilli füzelerini, nükleer silah bulunan yakın hedeflere yöneltmekten vazgeçecektir. Sanki bu «önce» ile «sonra» arasındaki zaman farkını ancak birkaç dakikadan ibaret olduğu bilinmemektedir. Meseleler, işte böyle bir seviyede ve büyük bir fütursuzluk içinde ele alınmaktadır.

İspanya'ya Hidrojen bombalarının düşüşünün çok tehlikeli bir durum yarattığı, Amerikan birliklerinin aldıkları çok ciddi tedbirlerden anlaşılmalıdır. 8 Şubat'ta Daily Express'in muhabirleri Chapman ve Morris, Palomares köyünün yakındaki bölge ilân edildiğini, nüfus tahliyesine gildiğini, Amerikan askerlerinin toprakları kazarak radyoaktif kırıntıları aradıklarını ve yüzlerce ton radyoaktif toprağın uçaklarla meçhul bir semte taşındığını yazmaktadırlar. 9 Şubat'ta Reuter, bölgede sebze mahsulünün toprağa gömüldüğünü yazmıştır. Kamyonlar dolusu toprak da sulanarak, eski bir maden ocağına atılmaktadır.

Neden bu kadar geniş bir temizleme faaliyetine ihtiyaç duyulmuştur? Prof. Vassili Emelianov'a göre, «Eğer kapsül infilak ederken nükleer madde (Uranium 235 veya Plutonium) saçtıysa, mesele tatsızdır. Fakat tehlikenin önlenmesi çok güç değildir. Radyoaktif kırıntıları toplamak güç olmayacaktır. Halbuki radyoaktif buluşma tehlikesi imkânsız sayılmaktadır. O halde radyoaktifitenin kaynağı nedir? Profesöre göre, bunun cevabı şudur: «Hidrojen bombasının nükleer kapsülü patlamıştır. Bomba düşerken toprağa gömüldüğü için, mantar tesekkül etmemiştir. Fisyon ürünleri, araziye, sebzeleri ve daha birçok sevi buluşturmuştur».

Bu iddianın doğruluk derecesini tesbit etmek şimdilik güçtür. Fakat İspanya olayı, topraklarında nükleer silahlar bulunduran ve bu silahları taşıyan uçakların toprakları üzerinde uçuşuna müsaade eden ülkelerin tehlike altında yaşadığını ortaya koymuştur.

Radyoaktif buluşmanın yanı sıra, eğer pilot kaza anında soğukkanlılığını kaybedip bombanın güvenlik tertibatı kolunu harekete ettirirse, bir ülkenin üstünde 25 megatonluk bomba patlayabilir.

Tam bir fütursuzlukla göze aldığımız tehlikeler bunlardır.

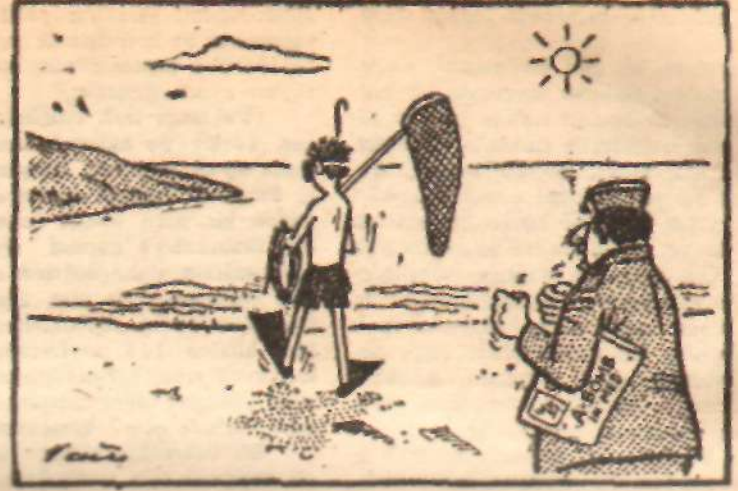
Yazar Christian Maurel'in İspanya'dan vazdetti aşanındaki yazı, belki gerçekleri biraz olsun anlamamıza yardımcı olacaktır. Yazıyı, Türk kamu opinionu, şimdiki kadar üzerinde durulmamış bu tehlike hakkında uyarmak için yayınlıyoruz:

Köylüler iki metre boyunda iki bomba bulmuşlardır. Bir bomba plajın yakınındadır. Öteki kayalara hızla çarpmış ve güvenlik kapsülü yitirmiştir. Askerler bir üçüncü bombayı, yumuşak toprağa iki metre gömülmüş halde bulacaklardır. Bombaların varlığını uzun süre gizlemek imkânsızdır. Bunlar 10 megatonluk H bombalarıdır. Hiroşima'ya atılan bombalardan yüz kat güçlüdürler. Uçakta

dört bomba vardı, bunlardan biri kayıptır. Palomares halkı, politik bilinçten yoksundur, ama ölümün bilincine sahiptir. Kazadan bir ay sonra, o gece herkesin ağladığını söylerken utanç duymamaktadırlar.

İKİNCİ PERDE

Aradan iki gün geçer. Amerikan Ordu ve Deniz Kuvvetleri, Palomares üzerine akarlar. Altıncı Filo'nun 15 harp gemisi, körfezi kapatır. Bin kadar

(Tagesspiegel - Batı Berlin)
ATOM BOMBASI AYI

- Jose unutmaz, onu bulursan yarın büyük devlet olursun...

adam köyün 300 metre yakınında bir askeri kampa yerleşir. Kamp, çamaşırhanesi, kantini, posta bürosu ve oyun alanı ile çabucak daimi bir üs havası kazanır. Köyün içinde eldivenli, maskeli, yeşil, ya da beyaz renkte elbiseli asker grupları toprağı kazmakta, temizlemektedir. Kamyonlar, muazzam miktarda toprağı, bilinmeyen bir yere taşımaktadırlar. Bombaların bulunduğu üç bölge betonlanmış ve oralara giriş yasaklanmıştır. Kayıp bomba aranmaktadır, ama yalnız akrepler bulunmaktadır. Denizde madeni cisimlerin varlığını bildiren araçlar harekete geçirilmiştir. Düzinelerle «kurbağadam», cep denizaltılarının gelişini beklerken, geçgündüz dahışlar yapmaktadırlar. Kurmay heyet, doğrudan doğruya, ya da dolaylı olarak 5 bin askeri seferber eden ve günde 1 milyon 200 bin dolar harcatan bu operasyona, bir şüir itişisi ile, «kırık ok» adını verir.

«Kırık ok», yanlış seçilmiş bir isimdir. Balıkçılar ve köylüler, «kırılan» ın bomba olup olmadığını sormaya başlarlar. General Delmar Wilson, balıkçı ve köylülerin hepsini bir sine ma salonuna toplar, başını kağır ve açıklamaya koyulur. Korkacak hiçbir şey yoktur, yoktur, asla yoktur. Yalnız ister ki herkes sık sık duş yapsın (30 kilometrelik çevrede duş yoktur). Bombalara yaklaşanlar elbiselerini yıkasınlar, ya da yaksınlar. Domates mahsulünü ise atmak gereklidir. Sanılmasın ki domatesler radyoaktif hâle gelmiştir, hayır, sadece fena halde benzin kokmaktadırlar. Yenecek durumda değildirlir. Hem herkese tazminat verilecektir. Amerikada bardakları karan, parasını öder.

ÜÇÜNCÜ PERDE

Dördüncü gün gazeteciler oradadır. 250 gazeteci vardır. Okuyucuları James Bond'u oku-

muştur ve onlardan James Bond hikâyeleri beklemektedir. Gazetecilere biraz bilgi verseler, gerçek görünür hâle gelebilecektir. Ama gazeteciler meslek hayatlarında hiç rastlamadıkları bir sessizlik duvarına çarparlar. Franco sansürüne bir de Amerikan sansürü eklenmiştir. Madriate, İstihbarat Bakanı, Cenabı Hakkın Palomares'i koruduğunu ve korumakta devam edeceğini anlatır. Gazeteciler, çaresiz uydururlar. Gündeliklerin en dürüstleri «şart» sigası ile, ötekiler işe «hâl» sigasıyla yazarlar.

Denir ki, kazadan kurtulan bir pilot siyah bir kutu taşımaktaydı, kutu pilotun elinden kurtulup denize düşmüştür. Ordu, bomba değil, Amerikan Cumhurbaşkanı'nun nükleer harbi başlatmakta kullanacağı gizli kodu aramaktadır. Siyah kutu dedikodusunun çıkması, onu bir balıkçının ağlarında yakalamaya yeterlidir. Üç gemi ve bir destroyerin «İngiliz usulü» sıvı-tıkları, turuncu şamandıranın çekildiği ve dürbünlerde kurbağa insanların kaybolduğu görülünce, bombanın bulunduğu hükmedilir. Gazeteciler sıkılmaktadırlar. Sıkıldıkları için de, mehtaplı gecede Rus denizaltılarını, Çin balıkçı gemilerini ve Merihille-ri keşfederler...

DÖRDÜNCÜ PERDE

Sevizinci gün, kamu oyları dansa katılır. Madriate - evet Madriate - 121 entelektüel yük sek sesle protesto eder. Amerikan sek sesle protesto eder. Amerikan sefareti önünde 500 kişi hay kırır: «Katil Amerikalılar!». İspanyadaki yabancı üslerin tasfiyesini isteyen bir bildiri 5 bin imza toplar. Uzun süredir «anes tezi edilmiş» bir halk için, bütün bunlar az değildir. Hatta öyle görünür ki aşırı sağcı hükümetin, askeri ve politik çevrelerinde millî gurur yaralanmıştır. Ama politikanın gurur tanımayan kendine özgü zorunlukları vardır. Çok geçmeden İspanyol makamları «Bombaları bizi Sovyetlerden koruyan büyük Amerikalı müttefik» e kasideler düzmeye başlarlar.

Bununla beraber, Londra, Bonn ve Tokyo'da milletvekilleri hükümetleri sorguya çekerler. Nihayet Cenevre'de, Sovyetler Birliği, Amerikalıları açık denizi buluşturmamak ve Moskova anlaşmalarını çiğnemekle suçlar. Washington cevap verir ki, bombaların blokaj mekanizması, uçak kazası, Pentagon'un için işlemektedir. Klâsik patlayıcı maddeler infilak etse de (ki durum budur), âlet, en sert şoklara ve ateşe dayanabilir. Teori budur. Teknisyenler, aynı kazanın iki defa Maryland ve Kuzey Carolina'da vuku bulduğunu, fakat Amerikan vatandaşlarının meseleyi böyle büyütmediklerini söylerler. Sonra bu çok ender olan bir şeydir. Doğru: Ölüm de çok enderdir, hiç de-

kim Cihan, «Bugünkü Batıda hâkim olan sosyalist fikirlerden çok farklı» görüşler taşımaktadır.

2 — Hâkim Cihan, «Marksist doktrine tamamen bağlı kalmıştır». «Sermayenin yaratıcısı emekçi sınıftır», «Mülkiyet hakkı, sermayeyi eylem olarak elinde tutanın yararını koruyan bir hak» demek ve memlekette üst sınıfların alt sınıfları nasıl istismar ettiği izaha çalışmaktadır. Partilerin ve devletin üst sınıfların çıkarlarını koruduğu yolundaki kanısını, kitabın bir çok yerinde belirtmektedir.

Yazar, Marksist doktrine uygun olmayan vakıaları ihmal etmiş, mübalâga ve demagojiye gitmiştir. Millî gelir istatistikleri, başlıca ihtiyaç maddelerinin tüketiminde nüfus başına artış, İkinci Dünya Harbinden bu yana «halkın refah seviyesinin ihmal edilemeyecek bir yükselme kay dettiğine» delil teşkil ederken, yazar «ge-

mi bir adım ileri gitmemekte, makine gücünü içinde yerinde durmaktadır» demektedir. Çiftçi vergi ödemediği halde, Hâkim Cihan, çiftçinin istismarından söz etmektedir. Üniversitemize gelen profesörleri «kapitalizmin casusları» diye nitelendirmektedir.

Ord. Profesör, bütün bunları, «Türkiyenin problemlerinin koyu bir Marksist zaviyesinden» incelendiğini delil saymaktadır.

3 — Prof. Sarç, Gandiciliği de, sosyalizmden öte bir karine saymaktadır: (Ma dafaa ettiği toplumu nizamın nasıl gerçekleştireceğine gelince, s. 145—151'deki «dar geçit» adlı bölümde yazar, şiddet ve ihtilâl yoluna gitmek zorunluğu olmadığını söylemektedir. Diğer taraftan s. 168'de «eski kapitalci örneği, dipçik, iftira, rüşvet gibi silahlarla şiddet kullanacaktır. Halkın bu şiddet karşısında direnmeye hakkı vardır» demesini, halkın nizamfara itaatsizliğe daveti suretinde minalandırmamak kabul değildir. Kastedilen Gandi'nin «Sayfa 164-

168'de izah edilen pasif itaatsizliği olsa bile, bu, kanuna aykırı bir davranış teşkil edecektir. Kaldı ki Gandi'nin yabancı sömürücüye tatbik ettiği bu usulü vatandaşların, kendi devletlerine ve birbirlerine uygulamalarının istenmesi tecviz edilemez.

Özet: Genel eğilimi ve bilhassa son beşte ileri sürülen fikirler karşısında eserin sosyalizm hududunu aşığı kanaatine varmış bulunuyorum.)

Görüldüğü gibi, üniversitemizde dahi, «sosyalizm nedir, komünizm nedir» bilen pek az kişi vardır. Hâkimlerimizin büyük kısmının, bilmedikleri bu konuda çektikleri sıkıntıya örnek olarak, daha önce, Şadi Alkışç dâvasında Yargıtay'ın ittifakla aldığı kararı yayınlamıştık. Savcıların ve emniyetin ise, genellikle, her taşın altında komünistlik gördükleri ortadadır. Bunun içindir ki Türkiye, «Komünizmin ne olduğunu bilmeden komünizmi yasaklamak ve cezalandırmak» gibi bir acayiplik içindedir.

Vietnam'da vahşi bir istilâ ordusu ve Türk aydınının sorumluluğu

Asya ve Afrikada cereyan eden Millî Kurtuluş Hareketlerinde beliren buhranların, göze çarpan bozalmaların hepsinde, Türk Aydın'ının bir sorumluluk payı vardır. Bu sorumluluk bizim omuzlarımızı; Atatürk'ün Önderlik ettiği Türk Millî Kurtuluş Hareketlerinin fikir esaslarını işleyememek, ve onları bütün sömürge ve yarı sömürgelerin kurtuluşçu önderlerine aktaramamak yüzünden yüklenir. Bu fikir ve hareket esaslarını çok defa soyuzlaştırarak ve inkâr etmek ise, bizi u ayrı bir suçumuzdur..

Şevket Süreyya Aydemir

T.H.A./UPI/ ajeansının yayınladığı fotoğrafta görünen şu dur: Vietnam'da bir Amerikan tankı, arkasına organlarla bağlanan bir cesedi sürükler. Bu tankın arka plâkasında «US Army — 12 BX 84» işareti vardır. Bu cesedin sahibi olan Vietnam'lı, o iplere belki de canlı olarak bağlanmıştı. Tıpkı Ortaçağ İngilteresinde Krala karşı gelenlerin atları bağlanıp yerlerde sürütülerek parçalandıkları gibi...

Tank, Vietnam'da şimdi 235 bin kişiye çıkarılan ve gerekirse 1 milyon kişiye de çıkarılacağı ilân edilen Amerikan Ordusuna aittir. Bu ordu, Pasifikteki 8. Amerikan Filosunun zırhlıları, muhripleri ve Tonkin körfezindeki uçak gemileri ile desteklenir. Amerika'da icad edilen her yeni harp vastası, günü gününe Vietnam'da tecrübe edilir. Ultra modern her türlü silâhlar, gökten uçaklarla savrulup ormanların yapraklarını döken, ağaçları yakan, yahut halkın tek gıdası olan pirinç tarlalarını ateşe veren kimya terkipleri durmadan kullanılır. Amerikan resmi tebliğlerine göre günde 100 çıkış, 300 çıkış, 500 çıkış yapan Amerikan jetleri, yolları, köprüleri, trenleri, köyleri, kasabaları durmadan bombalar. Amerikan tebliğlerine göre Amerikanın Vietnamda günlük masrafı 1.5 milyon dolardır. Ama şimdi Amerika Cumhurbaşkanının, sadece ek masraf olarak Vietnam'da 14 milyar dolar, yani Türk Devleti bütçesinin 10 mislini sarf ettiği bildirildiği malumdur. İlk ağızda yalnız Helikopter sanaviline yapılan siparişlerin yekûnu 550 milyon dolar olarak açıklanmıştır. Amerikanın en yetkilisi adamı ise, Vietnam savaşı sayesinde, 1966 yılının Amerika için bir refah yılı olacağını müjdelemekten çekinmez. Hem de arkasından şunlar da söylenir:

«— Bizi Vietnam'da durdurursanız karışmam! Arkasından sıra Türkiye'ye gelir!..»

Amerikanın Türkiye'de bir

Vietnam sahnesi yaratabileceğine kargalar bile güler ama, bu sözler Amerika'daki harp sanayicileri ile Borsacıların ağızlarının sularını aktır..

Ama biz gene, şu tankın arkasında sürüklenen cesedin hikâyesine gelelim. Bu sahne, Vietnam'da her gün cereyan eden sahnelerin binbir tanesinde bir tanesidir. Yakalanan Vietnamlılar kurşuna dizilirken fotoğraf müsabakaları tertip ederek, ma rifetlerini Amerikadaki seveçillerine tebrik kartı gibi gönderenlerin hikâyelerini belki okumuşsunuzdur. Yakalanan Vietnamlıların başlarını su bidonlarına sokup üstüne postallı ayakkırla basarken, boğulan insanın vücut debelenişlerini seyredenlerin resimleri bütün dünya gazetelerine esirleri kurşuna dizmek yerine, yüzünü, gözünü, gırtlığını bıçaklarla ovarak etrafında cizara içmek, meselâ Fransız muhabirlerinin çektiği resimlerin binde biridir. Ama ya o bombalarla vakılan köyler, yerle bir edilen trenler, kasabalar, fabrikalar, hülâsa on binlerce, yüzbinlerce ölümlerin hikâvesi? Ormanlarda vakılanlar, mağaralarda zehirli gazlarla kütle halinde öldürülenler ve diğerleri?..

— Pekiyi ama bütün bunlar niçin?

Amerika'nın cevabı basittir: — Yabancı bir kuvvetin, başka bir ülkeye tecavüzünü önlemek için!..

— İyi ama, Vietnam'a tecavüz eden yabancı kuvvet kim?

Hem Amerikalılar acaba Vietnam'ın verlisi mi?..

İşte bu noktada bütün cevaplar durur. Daha doğrusu bugün artık Amerikada şöyle konuşmalar yayılmaktadır: «Vietnam da yabancı kuvvet yoktur. Vietnam'da ne bir Çinli, ne bir Rus askeri görüldüğüne dair tek vesika neşredilememiştir!» Doğru olan da budur. 1954 de suni bir şekilde ikiye bölünen Kuzey ve Güney Vietnam'ın (!) Millî Kurtuluş Cephesi, bütün Viet-

nam'ı hem dış, hem iç düşmanlardan kurtarmak için çarpışır, tıpkı istiklâl savaşında Atatürkün yaptığı gibi... Zaten Amerikalılara göre de, Vietkong'un, yani Vietnam Millî Kurtuluş Cephesinin çekirdek kuvveti, sadece 45 bin kişiden ibarettir ve bunların etrafında 200 bin kadar yardımcı köylü. Bunların ne ağır topları, ne uçakları, ne tankları vardır. Ama Amerika şimdi 300 bin kişiye çıkarılmak üzere olan ultra modern silâhlanmış istilâ ordusuna, 500 bin kişilik ücretli askere, uçak, gemi filolarına, hesapsız icatlara maliktir.

Sonra Amerika, istilâ ettiği yerlerde, satılık kızlar gibi, satılık Generaller de bulur. O Generaller ki, en kabadayıları bile vaktiyle Çin Hindî Fransız Ordusunda ancak onbaşlık rütbesine yükseltirlerdi. Ama şimdi emirlerinde sarayları vardır. Kapılarında dizi dizi otomobiller bekler. Yabancı dergilerde çıkan resimlerine bakılırsa, baştanbaşa ipek döşeli salonlarında kırtan kadınların elbiseleri, ya Paris, ya Amerika'dan uçakları getirtilmiş olacaktır. Gerçi onlar da bu ihtisamın geçici olduğunu bilirler. Çünkü bu Generaller, bu Vekiller, Başvekilleri; Amerikan Sefaretinin, hem de hiç gizlenmeyen bir işaretleyici, bazan ayda, bazan bir kaç ayda bir, ama genel olarak yılını tamamlamadan başka Generaller tarafından devrileceklerdir. Ya bir kışla duvarı önünde kurşuna dizileceklerdir, ya ortaldan kayıplara doğru silinip gideceklerdir. Bu mukadder âkıbetten yakasını kurtaran yoktur. Hatta bazan öyle karışıklıklar olur ki, daha darbe tamamlanmadan Amerikan Sefareti, Vietnamda bir hükümet darbesi olduğunu ve bu darbede kimin devrildiğini ve yerine kimin geçtiğini ilân etmiş bulunur! Hülâsa olayların kahramanı daima Amerikalıdır.

Kurbanlara gelince? Kurbanlar Vietnamlılardır. Ya ücretli asker yazılmak, ya ormanlarda yakılmak, bombalarla parçalanmak, tanklara bağlanıp sürüklenmek yollarından birini seçmek zorunda bulunan Vietnamlılar... O Vietnamlılar ki, 500 bin kişilik bir Fransız istilâ ordusuna, İkinci Dünya Harbinden sonra sopalarla, bıçaklarla, düşmandan koparılmış tüfeklerle yıllar yılı savaştılar. Bu Orduyu Vietnam'dan kovuncaya kadar, tarihlerinde ise büyük harflerle yazılmıştır. Bunlar sadece güney ikliminde, çarpışmak tah zira, kendilerini kimsenin rahatsız etmemesini isteyen uysal insanlardır. Zaten çoğunun, kulübelerini kuracak birer avuç toprağı bile yoktur. Milyonlarca

si, ancak nehirlerin üzerinde piknekleşen kayık, sandal kulübelerde yaşarlar. Elbiseleri bir don ve bir gömlekten de ibaret değildir. Çoğu bellerine sadece bir futa bağlayabilirler. İşte bu hayatın bir parça değişmesi içindir ki, İkinci Dünya Harbinde Japon istilâsı ortadan kalkınca, Vietnamlılar kıpırdamak istedikiler. Ama bu sefer karşılarında, tekrar eski efendileri Fransızları buldular. Garip bir mücadele oldu. Bir destan yaratıldı. Fransa yenildi ve kovuldu. Sonra, zaten Vietnam'da değil Paris'te yaşayan ve Vietnam'a dışarıdan getirilen bir ücretli İmparatoru da başlarından atıldı.

Ama sonra ne oldu? Hiç! İlk Millî Kahramanlar, az sonra saraylara kapandılar. Saray ülküyü yedi ve ülküsüz kalan kahramanlar, süratle satılık ajanlar haline geldiler. Bir Millet Liderleri satılık olunca da, onlara pey sürmekte herkesin hakkı vardır. Daha pahalı satılanlarla, daha ucuza razı olanlar arasında elbette ki bir post kavgası başlayacaktır ve bundan ancak yabancılar faydalanacaktır.

Nitekim şimdi Vietnamdaki mücadele, evvelâ, millî istiklâl ülküsüne sadık kalanlarla, kendilerini satışa çıkararak arasındadır. Ve Amerikan Ordusu, işte bu satılık azınlığın yardımı ile, kendi işlerini kurmak ve korumak için çarpışır. Fransızlardan sonra Cenevre konferansında ikiye bölünen Vietnamın Kuzey kısmında ise bir Halk İdaresi vardır. Ziyaretçilerini iki odalı bir evde kabul eden bir Lider, memleketini hem Amerikanın, hem Çin'in eline düşmekten kurtarmaya çalışır. Fakat Amerika oralarını o kadar bombalar, o kadar tahrib eder ki, bu tahribattan sonra gelecek açlık dalgası, bu ülkeyi ister istemez Kıta Çininin kucağına atabilir. Güney Vietnam'daki Millî Kurtuluş Cephesi, yani Vietkong ise, ancak mağaralarda ve ormanlarda barınır. Ama onlar da çökerse, Vietnam'a yerleşecek olan, herhalde Amerika değildir. Amerika, milletlerin ruhunu ve çâğın akımını anlamaktaki cehaletinin cezasını zaten her gün ödemektedir. Bu nun sonu ancak, onun bir gün, mutlak yalnızlığı ve kendi harp sanavilinin tüketim krizi içinde bulunması, sinmesi olacaktır. Çünkü dünyada yeni harp sahaları emanın da elbet bir sınırı vardır.

Pekiyi ama, Vietnamda olan biten bu şeylerin muhasebesinde acaba, Türk aydınının hiçbir sorumluluğu yok mudur? Elbetteki var. Çünkü Türkiye, Birinci Dünya Harbinden sonra, yani yaşadığımız çağda Emperyalizme karşı ilk mücadeleyi açan ve muzaffer olan ülkedir. Bu zaferden sonra Türk aydınına düşen vazife oydu ki, adına Millî Kurtuluş Hareketi denilen çağdaş ve cihan ölçüsünde hareketin fikir esaslarını işlesin. Onun tarihî şartlarını aydınlatın. Problemlerini çözümleyerek bu hareketin prensiplerini ve İdeolojisini, bizim yolumuzdan gelecek milletlere hediye etsin. Yani tarihin Türkiye'ye nasip ettiği bir misyonun sözcüğü ve fikir öncüsü olsun. Öyle ki, şimdi bu hareketlere giren bütün milletler ve ülkeler, Atatürk ve Türkiye misalinin verdiği heyecandan ve tecrübelerden gıda alarak, düşmanlarına karşı tek dil konuşsunlar.

Halbuki bugün bu ülkelerin hepsi de, ayrı ayrı bir takım arayışların içindedirler. Parçalandılar. Hatta Hindistan ve Pakistan da olduğu gibi, karşılıklı bir yahnayaklılar kavgası içindedirler. Bunun neticesi, adına Yeni Emperyalizm denilen vahşi şahlanmanın bu ülkelerden herbirine, dilediği gibi sokulmak ve saldırmak imkânı bulunmaktadır... Hülâsa, hattâ yalnız Vietnam'da olandan da değil, Güney Amerika, Asya ve Afrika'nın bütün ülkelerinde göze çarpan fikir ve prensip celimelelerinden, Türk aydınının fikir yoksunluğu ve kendi ülkesinin inkılâpçı geçmişine arka çevirişi büyük ölçüde sorumludur. Halbuki Mustafa Kemal daha Erzurum Kongresinden önceki günlerde, yani dünya emperyalizminin en güçlü ve Türkiye'nin en perişan günlerinde şunları söylememiş miydi:

«— Bugün, doğan güneşi nasıl görürüyorsam, yarın Asya ve Afrika milletlerinin hürriyet ve istiklallerini de öyle görürüm..»

Büyük Atatürk! Seninle aramızda ne kadar kısa bir zaman, ama ne kadar derin bir görüş ayrılığı var...

1) Çin Hindistan Fransızlar tarafından istilâsı 1890 larda tamamlandı. Fakat İkinci Dünya Harbinde buraları Japonlar tarafından işgal edildi. 1945 de Japonya yenilince Fransızlar tekrar hâkimiyetini almak istedikiler. Savaş başladı ve 1954

ŞEVKET SÜREYYA AYDEMİR'İN SON ESERLERİ

1 — SUYU ARAYAN ADAM	İkinci Baskı
2 — TEK ADAM, CİT I.	İkinci Baskı
3 — TEK ADAM, CİT II.	İkinci Baskı
4 — TEK ADAM, CİT III.	Tekrar basılmaktadır.
5 — İKİNCİ ADAM, CİT I.	Çıkmıştır.
6 — TOPRAK UYANIRSA	Tüklenmek üzeredir.

Çıkacak eserleri:

1 — İKİNCİ ADAM, CİT II.
2 — MEKEDONYADAN ORTA ASYAYA: Eaver Paşa

«ÇOCUK ROMANI YARIŞMASI»nın SONU

Mehmet Seyda

Yurdu hızla kalkındırarak özel teşebbüscü organlardan biri, diyelim «Yapı ve Kredi Bankası» bir daha sefere «Kültür Hizmetleri» propagandası altında yarışma falan açacak olursa, sanatçı arkadaşlarımızın yararlanmaları, halkımızın da küçük ayak oyunlarını öğrenmesi için, aşağıdaki bilgileri vermeye kendimi yükümlü sayıyorum.

1963 yılında, «Türk Edebiyatçıları Birliği», roman ve hikâye yazarı üyeleri arasında bana da, bir Bankanın ilân ettiği «Çocuk Romani Yarışması»na değgin «yazılı şartlar»ı yollamıştı. Bu yazıda, kendini memleketin kültür hizmetine adanmış görevli sayan «Yapı ve Kredi Bankası»nın yayın organlarından «Doğan Kardeş», bir çocuk romani yarışması açarak, sanatın bu dalındaki boşluğu doldurmak istediğini belirtiyordu. Birinci gelen esere 12 bin, ikinciye 8 bin, üçüncüye 5 bin lira telif hakkı ödenecekti. Eseler yabancı dillere de çevrilecekti. Küçük jüri ile Büyük jüri'nin yapacakları titiz seçimde, yarışmacıya tam bir güven sağlanması amacıyla, eserlerin üzerine takma adlar konulması da öngörülmüştü.

Bu yarışma ve yüksek tutulan armağanlar ile, «Türk Edebiyatçıları Birliği»nin aracılığıyla aranılması ile, Doğan Kardeş Yayınları'na «yeni, milli ve yerli» bir kişilik kazandırılmak isteniyordu. Çağrı ve istek, sanat çevrelerinde yankı uyandırmakta gecikmedi.

Biz, yarışmaya katılmadan önce, işin aşımı bir de Doğan Kardeş'in kendisinden öğrenelim dedik. Telefonda:

«Evet, Türkiye'de çocuk romanları ve hikâyeleri, şimdiye kadar, aslında sanatçı, romancı olmayan öğretmenlerin tekelinde kalmıştır. Bunlar iyi niyetli çalışmalarlardır ama, ortaya çıkmış kitaplardan da görüyorsunuz ki, uzun boyutlu bir sanat değeri taşımamaktadır. Roman yazarı bütün sanatçılarımızın bu ya-

ışmaya katılmalarını gönülden diliyoruz. Asıl istek bize yabancı ülkelerden geldi. Batılı editörlerden bir çoğu, «Sizde çocuk romani hiç yok mu?» deyip bizi utandırdılar. «Varsa hemen yollayın, basalım..» dediler. İşte yarışma bu yüzden açılmıştır..»

denildi. Paçaları sıvadık. Yarışmaya, sonradan öğrendiğimize göre, az buz değil, tam 42 roman gitmişti. Demek, kırkiki yazar, ak lına hiçbir önyargı getirmeksizin, oturmuş ve bu işe emek harcamıştı.

Romanların ilk elemesini, o sırada Doğan Kardeş'te çalışan Onat Kutlar ile Ahmet Kutsi Tecer yapmış; ayırdıkları 18 romani Büyük jürinin incelemesine sunmuşlardı. Büyük jüri ise, Behçet Necatigil, Tahir Alangu, Memet Fuat, Rauf Mutluay ve Küçük jüri'de eserleri daha önce incelemiş olan Ahmet Kutsi Tecer'den kurulmuştu. Titizce çalışmaları ve edebiyat beğenileri herkesçe biline gelen bu adlar, yarışmaya katılmış sanatçılara ayrı bir güven veriyordu. Çünkü, eleştirileriyle, daha başkaca katıldıkları yarışmalar kurulu üyelikleriyle, hepsi de, edebiyatımızın önde gelen, yargılarına saygı duyulan adları arasındaydılar.

Yarışmanın sonucu, gazete ve dergilerle, kamusal oyuna duyuruldu. Derece kazanan yazarlar ve eserleri belirtildi. Kazanamayanlar, önceden ilân edilmiş koşullara uyularak, kimseye açıklanmadı.

1964 yılının 30 Aralık günü akşamı, «Yapı ve Kredi Bankası»nın Galatasaraydaki Genel Müdürlük yapısında, bir toplantı düzenlendi. Ardından bir «kokteyl partisi» verildi. Güzel sözler birbirini kovaladı. Banka'nın Yönetim Kurulu Başkanı Bay Kâzım Taşkent'in, yarışmayı açana, yarışmaya katılanlara ve toplantıda hazır bulunanlara, «Var olunuz, nur olunuz..» derken sesi titriyor. Gözleri sulantıyordu.

Bizim eleştirmenlerimizin çoğu, eleştiriye sanattan -şairlikten, hikâye yazarlığından demek istiyorum- gelmişlerdir, elbette duygulu insanlardır. Edebiyata, sanata bu ölçüde hizmet onları da sevindirip duygulandırmıştı. Romanları okurken az göz nuru dökmemişlerdi. Alınan sonuçta onların da emeği vardı. Bir Tahir Alangu, «Çocuk Kitapları Üstüne» adıyla o toplantıda okuduğu uzunca incelemesini, Banka'nın bastırıp bütün okullara dağıtmasını olumlu bir hizmet saymakta çok haklıydı. Rauf Mutluay da, gene, Yeni Ufuklar dergisinin Mart 1965 sayısında, «Edebiyata Hayat» vermiş Bankanın tuumunu belirtip överken, olumlu bir hizmet gördüğüne inanmakta hak kazanıyordu:

«Edebiyata Hayat, dedim. Yok, bu yoz ve çorak ortamda. Böylece şimdi de edebiyatçının hayatı, edebiyat dışı kalmak zorluğunda.

Bütün bunları yeni sonuçlanmış bir yarışma üzerine yazıyorum. Doğan Kardeş'in, yıllardan beri çocuk yayınlarını yöneterek devletin bile boş bıraktığı bir alanı gereğince dolduran bu kültür kuruluşunun düzenlediği çocuk romanları yarışmasından söz açmak istiyorum.»

Yarışmanın sonucu parlak sonuçlarla kutlanmış, aradan bir

yıl geçmiş, Banka bir sessizliğe bürünmüştü. Yarışmada kazanan romanlar bir türlü basılıp ortaya çıkarılmıyordu. Ne olmuştu; yarışmayı kazanan eserler mi sevilmemişti, yoksa yazarlar mı «şirin» değildi? Sorduk soruşturduk, gidip konuştuk ve öğrendik ki, bu işe önyak olan Bay Vedat Nedim Tör, ayrılmak zorunda kalmış Doğan Kardeş'in başından. Yerini, Hayat ve Ses gibi magazin dergileriyle, yayınladığı aşk ve casusluk romanlarıyla Bankaya «Kâr» sağlayan Bay Şevket Ra do'ya bırakmış. Doğan Kardeş dergisini de, 23 Nisan 1966'dan sonra, aylık değil haftalık olarak, bu Bay Şevket Rado yönetecekti.

Konuşma sırasında Müzehirer Vâ-Nû ile bana: «Romanları zı basacak değilim. Eski angajmanlar beni ilgilendirmez. İşin ucunda kâr görmüyorum. zarar görüyorum. Bu işin başına, zaten, çeşitli kaptislerle zarara uğratılmış olan Doğan Kardeş'i kurtarmak için getirildim, yoksa ben de bırakırım..» deyip kesti.

Bizim roman dizilmiş, basılmış, ama kuruşunları yeniden dağıtılmıştı. Gittik istedik romanları, hemen verdiler. İş kulağına geldiği zaman, 3 Aralık 1965 günlü bir mektupla, Bay Kâzım Taşkent'e şunları yaz-

mıştım: «Sanat hareketlerine yardım amacıyla ayrılan bir tonu gereksiz sayan, «Hayat» ve «Ses» dergileriyle yürütülen ma gazinciliği tutup, sadece daha çok kâr etmeyi gözününe alan bir bankacılık zihniyeti, başında bulunduğunuz mali organda ağır basan bir düşünce durumu na gelmiş olsa bile, bu kesin dö nemece sapılmadan önce, eski taahhütlerin tasfiyesi cihetine gidilmesi, kaçınılmaz bir ahlâk borcudur. Son derece iyi niyetle başlatılmış güzel bir jest, biz leri de çekip içine aldiktan sonra, Bankanız içinde geçen şu ya da bu şekilde bir hesapla, bizleri bu hesabın kötü sonuçlarına mahkûm etmemelidir.»

Mektubum cevapsız bırakılmıştır. Yalnız, Doğan Kardeş'in işlerine geçici olarak bakan birisi, «Size, gereğinin düşünül mekte olduğuna dair bir yazı yazılacaktır..» dedi.

Şimdi, bunun gereğini biraz da biz düşünelim: Türk Edebiyatçıları Birliği gibi bir organ, yargılarına imza basan eleştirmenler, yarışmada derece almış eserlerin sahipleri, yarışma sonucunu gazete ve dergilerde okuyanlar.. kısacası, bütün bir toplum, Yapı ve Kredi Bankası'nın küçük hesap oyunlarına gelmiş, Bankanın çıkarı uğruna fena halde aldatılıp atlatılmış bulunuyor.

SOVYET ve İTALYAN SİNEMACILARININ ÖZGÜRLÜK TARTIŞMASI

Moskova'da İtalyan Sinema Haftası dolayısıyla, dört gün süresince, İtalyan ve Sovyet sinemacıları ve eleştirmenleri arasında üç gün tartışmalar yapıldı. Sovyetlerde tartışmaya katılanlar arasında konuşmaları en ünlü sahne oyuncularıydı: Guerrassimov, Tchoukhrai, Ramn, Koutzev, Youtkevitch, Donskoi gibi... İtalyanlardan ise Nanni Loi, Petri, Soldati ve eleştirmenler diGiuzamato ve Castello karşılıklıydı.

Tartışma konusu çabucak çağ daş İtalyan sinemasının değerlendirilmesinden ayrılıp, artistik yaratıcılığın özgürlüğü, sanatçı, iktidar ve toplum ilişkileri gibi temel sorunlara kavdı. Sinavski olayı, tartışmayı besledi. İtalyanlar bu olayı, Sovyet sanatçılarıyla serbestçe konuştular. Fakat açık konuşmalar bile, bazı dalgalanmalar yarattı. Tass Ajansına göre, «Sovyet vatandaşları, Nanni Loi ve Castello'nun, Sovyet Rusya'da yaratma özgürlüğü sorununun hükümete açıkça cephe alma imkânı verildiği takdirde çözüm lenebileceği iddiaları karşısında şaşkırdılar.»

Sovyetler, çok geçmeden ken dilerini savunma durumunda buldular. Nanni Loi, «Bilim adamlarına tanıdığınız deneme hakkını sanatçıdan neden esirgiyorsunuz?» diye soruyordu. «Neden daima bir filmi mesajın olumlu, ya da olumsuz olmasına göre yargılıyorsunuz? Fellini'nin Sekizbuçuk'unu yalnız sınırlı bir seyirciye göstermek niye?»

Castello, Sovyet sahneye koyucularını ateşten ve öfkeden yoksun olmakla suçladı ve onları daha küstah, daha saldırgan olmaya çağırıldı. Sovyetler ise, bir filmi «faydah» olması gerektiğini, «hikâye etmekle» yetinemeyeceğini söylediler. Eleştirici Sarkov, aşırılık ve sektörlük tehlikesine rağmen, ihtilâleli sinemanın insanoğlunun kapitalizme karşı savaşına yardımcı olması gerektiğini savundu.

Guerrassimov, «Ruhların Juliette'i» filmi, onda özellikle İtalyan yüksek sosyetesinin yaşayış biçiminin şiddetli bir eleştirmesini gördüğü için övdüğüünü söyledi. Rusları «klişeleşmiş duygulara bağlılık» ile suçlayanlara şu cevabı verdi: «Bugün klişeleşmiş duygulardan korkmamak için çok cesur olmak gerekiyor...» Solunda oturan onun sözünü keserek «Bir harp filmi yaparsam size general rolü vereceğim» dedi.

Karşı saldırıya geçen Sovyetler, İtalyan neo-realizminin, «ya bancaşma» ve «anlaşılmazlık» eğilimlerini suçladılar ve özellikle İtalyan sinemasının estetiizm, erotizm ve anlamsızlık yönlerini eleştirdiler. Sovyet eleştiricisi Novogroudski'ye göre, An tonioni'nia mesajı, «hayatın ve mücadelenin yararsızlığını göstermekteydi. İnsanoğlu yalnız güçsüz değildi, güçsüzlüğe mahkûmdu da...» Youtkevitch, uzlaştırmacıydı: Zıtlaşmaları, iki ülkenin ve iki sinemanın farklı tarihsel gelişmelerine bağlıydı, «Politik bir film, yaratıcılık ruhudan mahrum kalmamalıydı. Öte yandan, insan duygularının keşfi işi yalnızca Batı sinemacılarına bırakılmamalıydı...» Soldati ise, Sovyetlerin kültürü ile Batı kültürü arasında bir çelişme görmediğini söyledi. «Yalnız, toplumlarımızın gelişmeleri farklıdır... Bizim erotizminiz sizi sikiver. Bu doğaldır... Siz, bizim çoktan vi'rdedimiz bir aşk gücüne ve hızına sahibsiniz...»

Tartışmanın en etkili konuşmasını Tchoukhrai yaptı: «Ben

komünistim. Benimsediğim komünist bir toplumda yaşıyorum. O halde Sovyet iktidarını, İtalyan meslektaşlarımızın gözleriyle göremem. Ama sorunlarımız var, tartışmalarımız var. İdarî metodlarla savaşıyoruz. İnanıyorum ki gerçek fikirlerin karşılaşmasından doğar ancak». Tchoukhrai, Guerrassimov'un «yapıcı» ve «yıkıcı» sanat ayırımına katıldığını söyledi. Ama önce bir soru sormak istiyordu: «Nevi yıkacak, nevi yapacaktır? Bunun gibi, karşı-ihtilâle kapıyı açmamak gerekirse, karşı-ihtilâlden ne anlaşılacağı tanımlanmalıdır.»

Tchoukhrai daha sonra 1963 Moskova Festivalinde, Fellini'nin Sekizbuçuk filmi için neden tuttuğunu açıkladı: «Tarihsel olarak iyimserim. Ama kötümser olduğum için Fellini'nin filmine oy verdim. İyimser olsaydı aleyhinde oy kullanırdım.»

Bundan sonra Sovyet sahneye kovucusu, Sovyet toplumunun geliştiğini söyledi: «Marks kimseye diploma dağıtmaz değildir. Bizim ülkemizde tartışılır, zıtlaşılır. Ben bazan kazananların, bazan kaybedenlerin tarafına düşerim... Ama gittikçe daha çok özgürüz, daha çok demokratikiz... Bir elma beş günde olgunlaşmaz. Özellikle feodal bir toplumdan demokrasive, hem de eski tip değil, yeni tip bir demokrasive geçmek söz konusu olunca...»

Tchoukhrai, Sinavski ve Daniel hakkında da, onların saygıyı değil, yargıyı hak ettiklerini belirtti. «Burada gerçeği söylemek ve mücadele etmek olanaklarına sahibiz. Onlar bu mücadelede kaçtılar ve kabul edilemeyecek metodlara başvurdu lar... Ama ben komünistlerin çoğu ile aynı fikirde değilim... Dün birkaç yüz kişinin tanıdığı bu korkakları, milyonların bildiği kahramanlar yapmak valisti». Sanatçı, bir Rus atasözünü hatırlatarak şöyle devam etti: «Bir ruble kazandı, ama bir milyon ruble zarar vaptık». Tchoukhrai'nin sözleri, salonda uzun uzun alkışlandı, fakat bazı bağınazlar da onu vıvaladı...

Henri Pierre
-Le Monde'dan-

VARLIK YAYINEVİ

YENİ KİTAPLARINI SUNAR:

1. Sabahattin Ali: Kürk Mantolu Madonna, roman, 6 lira
2. Orhan Hançerlioğlu: Özgürlük Düşüncesi, 5 lira.
3. Dostoyevski: Ezilenler, roman, 3. baskı, 6 lira.
4. P. Daninos: Tamir Babanın Hatıra Defteri, roman, 4 lira
5. Knut Hamsun: Victoria, roman, 4. Baskı, 2 lira.
6. Talip Apaydın: Bir Yol, oyun 4 perde, 2 lira
7. E. H. Porter: Pollyanna, Seviş Kitapı, 2 lira.

YON: 053

ÇETİNALAN'ın

Son eseri

İKİ KİTAP BİRARADA TAHTİREVALLI VE DİLEKÇE

Fiyat: 5 lira
DÖNEM YAYINEVİ: P.K. 23 — İstanbul

(YON: 064)

Türkiye, Birinci Beş Yıllık Planın hazırlanmasında millî ekonominin yaratacağı kaynaklar dışında 11,3 milyar TL tutarında ilâve kaynağa ihtiyacı olacağını öngörmüş ve bunun sağlanmasında NATO müttefiklerinin ve O.E.C.D. ortaklarının contribution'larına birinci derecede önem vermiştir ve buna göre devam etmektedir. Demokratik uzam içinde kalkınmaya azimli bir memleket olarak Türkiye, batı âlemi yarınlarımızın bu amaca geniş ölçüde hizmet edebileceğine inanmaktadır.

Ozellikle Türkiye'nin Avrupa Ekonomik Topluluğuna katılma kararı, bu anlayışın Türkiye yönünden açık bir belgesidir.

Bu anlayış Türk İdaresine ve tabiatıyla Devlet Planlama Teşkilatına da hâkimdir.

Bu prensiplerden müphem olan Devlet Planlama Teşkilatı, Konsorsiyumla olan ilişkilerimizin daha sağlam temellere oturtulması ve Türkiye ile müttefik ve ortaklarının karşılıklı menfaatlerinin her iki tarafta müşterek olan amaca en verimli bir şekilde hizmet edebilmesi esasına göre düzenlenmesi arzusunu duymaktadır.

Bu arzu ve inanış, memleketimizin Konsorsiyumla olan ilişkilerinin aşağıdaki esaslar dairesinde takviyesi lâzım geldiği kanaatinde, Teşkilatımıza telkin etmektedir.

1 Konsorsiyum, Türkiye'nin sadece kendisine yardım yapılan bir «geçişme halindeki memleket» olarak değil, aynı zamanda OECD'nin bir üyesi olduğunu çalışmalarında gözönünde tutmalıdır.

2 Konsorsiyum görev sahasını genişletmeğe temayül etmemelidir. Konsorsiyum liderleri görevlerinin Türk Planının finansmanına yardım olduğu noktasına dikkatleri toplamağa çalışmalıdır; özellikle.

Konsorsiyum teknik yardımının yaratabileceği personel problemlerini ve idari ihtilafları gözönünde tutarak finansman ile teknik yardımın endirek ilgisi dolayısıyla, onu görevleri içine almağa teşebbüs etmemelidir.

3 Yukardaki prensipler Konsorsiyumun;

a. Plân metodolojisi
b. Plân ve programlardaki politika tercihleri
c. Türkiye'deki kanunların tatbikatı

d. Plân ve Program hedeflerine varmak için alınması gerekli tedbirler.

e. Plân ve Program uygulaması için gerekli her türlü reformlar üzerinde mütalâa, münakaşa açmaması gerektiği zaruretini ortaya koymaktadır.

4 Konsorsiyumun yaptığı yardım karışığı olarak yardımlarını sardedikleri yerler ve Plân ve Program hedefinin gerçekleşmesi yönünden alınan sonuçlar üzerinde bilgi istemesi tabii karşılanmaktadır. Şu kadar ki bu bilgi isteme «follow up» «on the spot investigation» telkinlerinin ortaya atılmasını hiçbir zaman hâkî göstermez.

5 Türk Planının Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin tasvibine iktiran etmiş bir temel millî tercih olduğu gözönünde tutulmalıdır. Yıllık Plânlar (programlar) bu millî tercihin hükümetin genel siyaseti olarak tecelli eden yıllık dilimleridir. Bunlar üzerinde müessir olmak çabaları Türkiye tarafından açıkça davet edilmedikçe, hiçbir milletlerarası Teşekkülün veya mütehasstın veya bir yabancı devlet temsilcisinin görevi olamaz.

6 Konsorsiyum, çalışmaları ile Türk İdaresine munzam bir bürakratik yük getirmemelidir. Mevcut milletlerarası teşekküllerin statüleri gereğince yaptıkları mutad çalışmalardan istifade edilmeli ve bununla iktifa olunmalıdır.

7 Konsorsiyum yardımları, amacına varabilmek için

a. Mikdarca yeterli,
b. Kalkınma Kredisi şartlarına uygun

c. Süratli,
d. Az bağıntılı,
e. Devamlık prensibine uyarlı olmalıdır.

8 Konsorsiyum yardımları millî tasarrufa bir ilâve niteliğinde olduğuna

KONSORSİYUM VE PLANLAMA TEŞKİLATI

Türkiye'ye, Konsorsiyum kanalı ile, yardım yapan ülkeler yıllardır Türk planına el koyma teşebbüsleri içindedirler. Ne var ki Devlet Planlama Teşkilatının dört müsteşarı da (Şinasi Orel, Osman Nuri Torun, Ziya Müezzinoğlu, Memduh Aytür), bu teşebbüslere kesinlikle karşı durmuşlardır.

Amerikan Yardım Teşkilatı, defalarca Plânda yer alacak projelerin kontrolüne, hatta kendileri tarafından yapılmasına kalkışmıştır. Konsorsiyuma dahil ülkeler iş adamlarının grubu (BIAC), Konsorsiyum kredilerinin, yerli-yabancı özel teşebbüse kaydırılmasını istemiştir. Konsorsiyum, «teknik yardım» aldatmacasıyla, yabancı tekeller çıkarına plânlamayı gerçekleştirmeye çalışmıştır. (Bakınız: YÖN, 5 Kasım 1965, Doğan Avcıoğlu, Demirel Tipi Kalkınma).

Devlet Planlama Teşkilatının karşı koymasına rağmen, Konsorsiyum, yabancı tekeller çıkarına plânlama projelerinden vazgeçmiş değildir. Müsteşar Memduh Aytür'ün uzaklaştırılmasından sonra, bu yolda büyük bir engel kalkmış olmaktadır. Başbakan Demirel de son basın toplantısında «plânın revizyona tabi tutulacağını» ve yabancı sermaye ile ilgili kanunların istihab edileceğini ve aynı zamanda yeni kanunlar getirileceğini açıklamıştır. Yabancı sermayeden medet uman gölşin sonucu olarak, Devlet Planlama Teşkilatının Konsorsiyumun bir ajansı haline getirilmesi mümkündür. Bu tehlikeyi gördüğü içindir ki, DPT Müsteşarı Memduh Aytür, görevinden ayrılmadan önce, Konsorsiyum ile ilişkilerin hangi esaslara göre yürütülmesi gerektiğini belirten bir muhtıra hazırlamıştır. Muhtıra, Konsorsiyuma verilmek üzere, Maliye Bakanlığına gönderilmiştir. Ne var ki Maliye Bakanlığı, Türk Planının bağımsızlığını ön plânda tutan muhtıraya karşı tepki göstermiş ve onu Konsorsiyuma ulaştırmayı reddetmiştir. Bakanlık, meseleyi «yazılı metne lüzum yok, sözle söyleriz» diye geçiştirmiştir.

Konsorsiyuma iletmekten çekinilen muhtırayı muhtemel gelişmeleri aydınlatmak bir vesika olarak yayınlıyoruz:

ve döviz darboğazını hafifletme amacını güttüğüne göre aşağıdaki şartlara uymalıdır.

a. Program yardımları her üye ta-

rafından en az yıllık olarak taahhüt edilmelidir.

b. Proje yardımları, milletlerarası ihalelerde ihaleyi kazanan firmanın

REKLAMINIZI
GAZETE VE DERGİLERİ
DEĞERLENDİRİN!

BASIN
İLAN KURUMU

YURT İÇİ VE YURT DIŞI REKLAMLARINIZ İÇİN

HİZMETİNİZDEDİR.

Genel MÜDÜRLÜK :
Cağaloğlu, Türkocağı Caddesi, No 1
İstanbul

Telefon : 27 66 00 - 27 66 01

Teletraf adresi : BASINKURUMU

mensup olduğu memleketçe deruhte edilmek üzere tercihan Plân devresini kapsamak ve global taahhüt veya vad şeklinde önceden belli edilmelidir.

Proje kredisi şeklinde yardım vadedinde bulunan memleketler ilgilendikleri veya ilgilendikler konuları önceden açıklamalıdır.

c. IMF, EMA gibi müesseselerin kasa kolaylıkları Konsorsiyum hesaplarıyla karıştırılmamalıdır.

d. Konsorsiyum Program yardımlarının tayininde Türkiye'ye makul bir döviz rezervi sağlanması imkânı bahşedilmelidir.

9 Proje yardımlarında etkinlik sağlamak amacıyla

a. Ekonomik ve ticari fizibilite için programa alınmış olması yeterli sayılmamalıdır.

b. Mali fizibilite için Devlet Yatırım Bankasının veya Özel Sektör yatırımlarında bu amaçla kurulmuş bankaların raporları ile yetinilmelidir.

c. Teknik fizibilite için yardım yapan müessese ile ilgili yatırımcı Türk müessesesi arasında, projeyi hazırlayan firmanın çalışmalarını da gözönünde tutarak, sürat sağlayacak bir formül aranmalıdır.

d. Her halükârda Proje Finansmanı çalışmalarında uyulması gerekli bir master zamanlama tablosu üzerinde mu tabakat tesis olunmalıdır.

10 Konsorsiyum çalışmalarında aşağıdaki metod uygulanmalıdır:

a. Toplantılar yıllık programların tamamlanacağı ve bütçenin Parlâmento'ya tevdi edildiği tarihten sonra ve be-bemahal gelecek takvim yılından önce yapılmalıdır, ve şu noktaları istihdaf etmelidir:

1) Bir önceki yıl uygulamasına ittila kesbetmek (bu raporun EDRC de incelenmesiyle irtibatlı olarak),

2) Yeni yılın programını telâkki etmek,

3) Üyelerin taahhütlerini tesbit etmek.

b. Taahhütlerden sonra yapılacak ikili (bilâteral) program yardımları anlaşmaları üç yıllık tabkakat sonunda edinilen tecrübeler dâhilinde tiplleştirilmeli ve bunların müzakeresi, iki taraf arasındaki konuların desildiği bir baskı vesilesi yapılmamalıdır.

c. Yardım yapan Devletlerin iş hukukunun gerektirdiği kanunî yetkiler ikili anlaşmaların yürürlüğe konulmasını geciktirmeyecek şekilde, sağlanmalıdır.

11 Konsorsiyum toplantıları amacın süratle istihsaline engel olagelen yan konulara iltifat etmemelidir. Zira bunların yerleri, ağırlıkları Plân ve Programlarda tanımlanmış ve projete edilmmiştir. Bu konuda toplantılardaki mesnetsiz Turizm, B.I.A.C., yabancı özel sermaye, Dışardaki Türk işçileri, idarede reform, İktisadi Devlet Teşekkülleri, Toprak Reformu, Türk İdare mekanizmasının performansı tartışmaları örnek gösterilebilir.

Bu gibi yan konuların görüşülmesinde eksper olmayan temsilcilerin mütalâaları konunun dağılmasına ve hatta bir OECD uzmanının ifadesile «banalitetlerin ilderi sürülmesine» vesile teşkil etmektedir. Konsorsiyumun bu durumdan kurtarılması gereklidir.

12 Konsorsiyum çalışmalarında ahenk ve berraklık sağlanması amacıyla:

a. Belli konularda Maliye Bakanlığının mutabakatı olmaksızın nihai vaziyeti alınmalıdır.

1) Konsorsiyum toplantılarının tarihleri

2) Türkiye'ye yapılacak ziyaretler ve bunların zamanları

3) Konsorsiyum içinde kurulacak çalışma gruplarının konuları ve toplantı zamanları

4) Konsorsiyum toplantılarına ve çalışma gruplarına gündemleri

b. Konsorsiyum ve Çalışma Grubu toplantılarına Türk temsilcileri katılmalıdır.

c. Konsorsiyum İcra Sekreteri veya «İcra Co-Sekreteri» Türk olmalıdır.

13 Konsorsiyum temaslarını, sadece Maliye Bakanlığı ve onun yetkili temsilcileri kanalıyla yürütmeli diğer dairelerle bu arada Devlet Planlama Teşkilatı ile temaslarını Maliye Bakanlığı aracılığı ile ve onun göstereceği lüzum halinde yapmalıdır.